МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО
СВЕТ

арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн областной Грозненски городской комитетийн а Нохч-ГIалгIайн АССР Лаккхчарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 74 (2699)
Ера
13
сентябрь
1962 шу
Мах 2 кеп.

ОКТЯБРА СИЙНА

Сийлахь-боккхачу Октябра 45 шу дузача ден сийна Московски предприятеш къахьегамхошна Советски Союза берригача къахьегамхошка, инженерашка, техникашка яздаьча «Дерригача халкъа яхьа байракх лакхаГIа лоаттае» яхача писмона хетаяь митинг хилар коммунистически къахьегама цIи лелаеча Грозненски Центральни ремонтно-механически заводе. Митинг хьайийлар завкома председателa Н. Швыдске.

Эггара хьалха къамаьл даьча № 2 йолча цеха коммунистически къахьегама ударника токара Дмитрука Всеволода аьлар:

— Ерригача цеха коллектива цIерах тешам лу аз, тхоай низ ца кхобеш къахьегама овсарле лакхайоакхаш, ханал хьалха план кхоачаьшеш Октябра 45 шу дузача ден сийна доккха совгIат тха коллективо лургхилара.

— Заводе дукха рационализатораш ба, — аьлар завода технолога Н. Морозовас. — 7-гIа ноябрь тIаккхачалехьа паччахьалкхенна 400 эзар сом пайда а лургболаш 15 рационализаторски предложени яла чIоагIо яьй завода коллективо. — Къахьегамца да советски наьха нраз, — аьлар цо ший къамаьл чаккхдолаш.

Завода коллективо соцам а баь доккхий декхараш тIаийцар.

ТАСС-а ЗАЯВЛЕНИ

Советски правительства ТАСС-ана тIадиллад ер заявлени елга.

Советски правительства цкъамо дукхаза а дIакхайкадаьд, цар социально-политически устройство моллагIа яле а, дерригача мехкашца а вIаши гIулакхаш а долаш маьрша дахара политика а лелаеш, дунен тIарча дерригача халкъашта машар Iалашбар духьа, дунен халкъий чIоаггIа тIахьожам а болаш массане а дерригa а герз дIадаккхара хьакъехьа соглашени яр духьа ше къахьегаш хинналга а хIанз хьегалга а.

Массе мехкашкарча правительствай а дунен общественноста а терко тIаерзае езаш лерхI СССР правительства хIанз Америка ВIашагIкхийттача Штаташа лелаеш йола провокацеш—термоядерни герз юкъе а доагIаш болча дунен юкъарча тIема катастрофа дунен тIа хилийта тарлургдолаш йола провокацеш.

США конгрессе а американски кепа йоазон тIа а Кубински республикана духьал, дукхача хана денз эггара хьаьрагIара пропаганда лелаеш да ВIашагIкхийттача Штатий тIом хьаштдола реакционни низаш, Кубах латара, кубински халкъа эшаш дола товараш а кхача а ийца ухача советски кемашта дов дара тIа а хьехаш ,— цхьан дешаца аьлча, тIема тIа а хьехаш.

Халкъий хьашташ дага ца доагIаш е дагадоагIе а теркал ца деш болча бехктоккхаме боацача наха лелаю пропаганда а лерхIаш, тIема духьал, адамаш дезара духьал еча цу пропаганда дукха лоархIам баьбацар юхьанца Советски Союзе. Мотташ дар, из ерригa провокационни гIар, империалистически паччахьалкхенашка массаза а хулача тайпара, конгрессе хоржамаш дара еча кийчонца дувзаденна шоайла хьагI йолча буржуазни партешта юкъе — республиканскии демократическии — машара гIулакх хьаллоацача низашта духьал ше-ше бIехагIа дар ала гIерташ айяьй, США, аьнна. Новкъа дале а, цу бIехача пропаганда Iехабаь дукха нах ба хIанз США. США дерригa кепа йоазув, радио, телевидени—наьха хьаькъалашта воздействи лоаттаю ерригa средстваш шийн кара а йолаш. американски монополистически капитало гIулакхех ца кхетийташ леладу американски халкъ, мехка общественноста уйлаш шийна хьаштдолчча оагIорахьа лестаяра пайда эц цо цу средстваех. ВIашагIкхийттача Штаташца дахаш даьккхача дуккхача шерашкахь тхо Iемаьд цу шокара халхарашца, цудухьа тхона тIехдаьккха лоархIам болаш а хийттадацар из.

Цхьабакъда, хIанз уж теркал ца деш дита йиш яц, хIана аьлча США тIема низашца 150 эзар резервист тIахьеха шийна конгрессагара мукъабиьхаб ВIашагIкхийттача Штатий президента. «Мукъача дунен моллагIча даькъе а отта тарлургдолаш бола кхерам сихеи ка йоалаши юхатоха могаргдолаш» хила еза ВIашагIкхийтта Штаташ, аьлар президента шийн кхайкарал доашхаш. Из бахьан долаш кхохкам чIоагI а лу, кхыча мехкашта а кхыметтел кхерам тIа а отт ала а гIерташ, Куба герзашцара низаш чIоагIдаларца дийзза ду ше из гIулакх, аьлар цо.

ВIашагIкхийттача Штатий шийн агрессивни планаши дага латтараши къайладахьа гIертилга мара кхы хIама дац из США правительства дер, хIаьта дунен халкъашта юкъера атмосфера кхохкаяларга а вуг цо. Кхохкам лаьгIбар духьа деш да из, яхаш дувц. Цхьабакъда, цIаккха а хиннадац фаткенацеи бензинацеи цIи йоаеш. Хьаькъала талханза волча хIара саго кхетадеш да, цу тайпарча гIулакхаша кхохкам кIаьд ца белга, нийсса кхыча бесса, кхы тIехбала йиш йоацаш кхохкам ирбеш, моллагIча цхьан бахьанийца дунен термоядерни тIема катастрофа хила тарлургдола хьал оттадеш гIулакхаш да уж. Долче, из—машара духьалара провокаци я, тIема хьашташ, агрессе хьашташ бахьанце деш да из.

Шоаш из гIулакх кхохкам ирбалар бахьан долаш ду ала гIерт американски кулгалхой. Айя, хIаьта цхьа шу е кхыметтел ши шу а хьалха хинначоа юхе кхы дуккха эргадаьнна хIама мичад. Доацаче, кхохкам кIаьдбар духьа а ца деш, нийсса кхыча бесса, дунен халкъашта юкъера кхохкам ирбар духьа деш да уж гIулакхаш.

Фу хиннадол цига хIанз, сево корзагIъяьккха тIайийрзайол США правительство цу тайпарча агрессивни гIулакхашта? США леладеча цу гIулакхий бокъонцара бахьанаш хьа а дувцаш, шоаш маярра хIамай цIераш йоах американски конгресса членашеи кепа йоазонои.

Революционни Кубана США-с оттаяь экономически блокада хIама ца хулаш йохаро корзагIбаьхаб американски империалисташ. Цар безам хиннабар кубински халкъ саIайда де, цунах шоай сателит е, Куба турпалерча халкъо яьча революце яьха бокъонаш дIаяха. Из кхоачашдар духьа уж эца ца тугаш Iийр Кубагара шекар, дохка ца тугаш Iийр шоай товараш, цу даькъе кхыметтел молхаш а кхачан продукташ а; уж кхыметтел къахкаш бац бераш а, къоаной а, кхийнараш а моцалийца боабе гIортарах а. Цу дерригнех цар нах безар йоах!

Социалистически кхыча мехкаша санна, Советски Союзо а новкъосталeн кулг кховдадир кубински халкъага, хIана аьлча тхона къаьстта дика довз Кубагара хьал. Октябрьски революци хинначул тIехьагIа, къонача Советски паччахьалкхенна гоннахьа капиталистически паччахьалкхенаш а йолаш, тIемо мохк бохабарах тха мехкарча халкъашта Iалaьмате йоккхий халонаш тIаэттача хана, новкъостал дара меттел, Советски республикана духьал герзашцара интервенци йир США-с. Американски бIу Iобессар Мурманске, Архангельске, Гаьнарча Малхбоале, английски бIу Архангельске Iобессар, Баку дIальцар, французски бIу Одессе Iобессар, хIаьта японски бIу — Приморье. Колчак, Юденич, Деникин, Врангель керте а оттабаь контрреволюционни эскараш хьадир империалистически паччахьалкхенаша, герзашца кийч а яь ураоттайир из ерригa контрреволюционни гIаьра, уж къотIаш. Шоайцига шоашта маэшшара йола порядкаш оттае чIоагIа соцадаь долча Советски Союза халкъаша низ а наьха вахар а кIезига дIадаланзар чура контрреволюци йохаяраи арахьара тIабаьхка интервенташ мехкара арахховсараи.

Iалаьмате йоккхий халонаш хиннаяле а, шийн лоIаме хилар духьа лоаттабаьча къовсаме котъяьнна ца Iеш, производства ерригa средстваш халкъа доалахьа йола, дерригахьа мел дер халкъий хьашташта маэшшара деш йола халкъа, социалистически строй толашагIа хилар а дерригача дуненга дIахьекхар Советски Союзо. Дерригача дуненна ховш да, экономика, Iилма, культура дегIайоалаяра даькъе Iалаьмате доккхий хIамаш карагI а даьнна, эггара хьалха космосе никъ биллари космос караерзаелга дика ка а йоалаш дIахо хьошяри Советски Союз—эггара хьалхара социалистически мохк хилар. Советски халкъо хIама хьадеш машаре хьегача къих доккха беркат доал. ОагIонца оагIув болаш советски ши космонавт кхаь-диъ дийнахьа леларои цар космически кемаш цхьан ханна Iоховшарои цецбаьхар прогресс хьаштдолаш, машарерча гIулакхашта космос караерзаяра даькъе Советски Союза каялар дика хеташ бола берригa дог-уйла цIена дола нах. Цунца геттара дика гуш я дерригa а ше мел дер машари адамий прогресси Iалашъяр духьа деш йолча Советски Союза машар безаш йола политика.

Тхьовра цхьан хана тха мехка духьал шоаш леладаьр зIамигача, турпалерча Кубана духьал даккха безам ба хIанз Америка ВIашагIкхийттача Штатий. Цхьабакъда, тешам боллаш ала йиш я уж тайпа планаш хIама ца хулаш йохаргхилар.

Империалистически провокацештеи кхерамаштеи хьалхашка Кубана тIаэтта хьал теркал ца деш Iе йиш яцар Советски Союзага, цо вошас санна, новкъостал ду кубински халкъа. Из ду социалистически кхыча мехкаша а, хIаьта иштта Кубаца торгови гIулакхаш леладеча, кхыча, машар безача паччахьалкхенаша а. Советски торгови кемаша Кубе дIаккхухь цунна эшаш дола товараш, Кубера хьаккхухь цунна совленагIа дола товараш — къаьстта а шекар, хьалхагIа эггара дукхагIа кубински шекар эцаш хиннача США-с Кубински Республика экономика йохаяр духьа эца ца тугаш дита шекар. Къаьстта а из бахьан долаш, кубински паччахьалкхен экономика хьаллацар духьа ийду из шекар Советски Союзо, социалистически кхыча мехкаша.

Нагахьа санна цIенача дагара а бале, США президента ше кхайкадаь маьрша даха дезалга, вешта аьлча, цар социально-политически устройствашка дилла хIама доацаш, вIаши гIулакхаш а леладеш паччахьалкхенаш маьрша яхар Iалашделга кхетадеш а бале, тIаккха сево корзагIбаьха хьувзал-теш американски кулгалхой, малагIча бахьанийца айдаьдол-теш конгрессеи американски кепа йоазонои Куба хьакъехьа айдаь шокара халхараш?

Из да, йоах, Советски Союзо герзаш а кхыметтел бIу а Кубе дIаувзаш хиларах.

Цунна духьала ала йиш я: Господаш, шо, хьагучох, шоай Iанарех а унзар дувлаш, селла чIоагIа кхераденнад, шоай идеяй низах, шоай капиталистически системах тешам байнаб шун. Октябрьски социалистически революце а цу революце ларда тIа карагIдаьннеи дегIадаьхкаи долча Советски Союза халкъий толамаша а шо мел унзар даьхад аьлча, Кубински экономика хьаллацар духьа хIанз Кубе коартолаш е мехкдаьтта, трактораш, комбайнаш, кхыйола юрта боахама а промышленни а техника дIаувзача хана царех цхьа унзара бIу хеталуш, селла унзара даьхад.

Тхога цу господашка ала йиш я, уж — тха торгови кемаш да, оаха царца дIаккхухьар фуй ха шун вIалла гIулакх а дац; из — уж коммерчески операцеш лелаеча мехкий чура гIулакх да, аьнна. Наха юкъе шерра довзаш дола кица а доаладаь, тхога ала йиш я, шоай гIулакх доацача метте шоай мераж чу ма гIертае, аьнна.

Цхьабакъда, оаха дунен общественностах лечкъадац оахош Кубана промышленни оборудовани а, цун экономика чIоагIъяра а кубински халкъа хьал-тороtoаяра а новкъостал хургдола товараш а лоаттаделга.

Кубински правительствас дийха а дийха, оаха иштта Кубе дIаухийт советски агрономаш, механизатораш, трактористаш, зоотехникаш. Мехка экономика тоае гIо дар духьа цар кубински доттагIашта дIайовзийт шоай опыт, дIаIомаду царна шоашта ховр. Оаха иштта Кубе дIаухийт колхозийи совхозийи мугIарера болхлой, Советски Союзе хьатIаийбу эзараш кубинцаш. ВIаши опыт йовзийтар духьа, юрта боахам лелабара дукхагIа прогрессивни дола хьисапаш царна дIаIомадар духьа, Кубага дIакхоачача советски юртбоахама техникаца балхаш де уж Iомабара ду из.

Ховш ма дарра, кубински правительства дехар дарах, агрессивни империалистически гIозараша кхерам тIатувсарца дувзаденна Советски Союзера Кубе кхухь цхьадола дакъа герз а. Кубай паччахьалкхен деятелаша цу тайппара дехар дир Советски правительствагара кубинцашта хIанзара герз Iомаде Кубе советски тIема специалисташ боахкийтбалар аьнна, хIана аьлча вай ханара герз хIанз Iомадара эш лакха говзал, боккха кхетам. Ховш да, хIанз укх сахьата Кубай уж тайпа специалисташ боацилга. Цудухьа царгара хьал кхета а деш, кхоачашдир оаха из дехар. ХIаьта а, ала дезаш да, Кубе ухийташ бола советски тIема специалисташ дукхалга диллача цхьанна тайпара а цига хьежабеча юрта боахамеи промышленностеи болхлощца нийслуш ца хилар. Кубайна телаш дола герзи тIема техникеи алхха оборонительни гIулакхашта лаьрхIа я. ХIаьта США президентаи американски тIемахоштеи, моллагIча мехкарча тIемахошта а санна, ховш да, оборона средстваш яхараш фу хIамаш я. Цу средстваша кхерам тIатувсаргбий Америка ВIашагIкхийттача Штаташта?

А, господаш, из дац шун сахьувзадер. Шоана шоашта хов Кубагахьара кхерам ба США-на, яхаш оаш еш йола заявленеш дош доацар долга. Оаш оашош шоашккара дагаьлца кхерам ба из, хIаьта из болаш хиларах кхыбараш тешабе гIерт шо хIанз. Революционни уйлаш — уж я шо кхерараш, шоай оборонана лаьрхIа кубинцашка кхаьча тIема средстваш яц. Шун са сенна хьувзаду цар, нагахьа санна Кубана духьалара агресси кийчъеш яц США, цунна дов де дага яц уж яхаш, ВIашагIкхийттача Штатий президента яь заявлени бокъонца американски правительства лерхIарашка хьежжа яле? Нагахьа санна из — цIенача уйланца яь заявлени а яле, Америка ВIашагIкхийттача Штатий правительства шийн политика цунга хьежжа а лелайойя, тIаккха Кубас шийна Iалашъеш йолча оборонни средстваех пайда а эцаргбац, хIана аьлча царех пайда эца безаш хIама нийслургдац Кубана духьала агресси хилча мара.

ТАСС викал яьй Советски Союза правительства, агрессена духьалара, юха хIама тохара йола шийн средстваш моллагIча кхыча мехка, масала Кубе йиcьа а яхьа езаш Советски Союз йоацилга а цу тайппара дIахайта. Миччахьа йихьа а, Советски Союза доазонел арахьа дIаоттае моттиг леха ца езаш, эккхара низ селлара чIоагIа болаш я тха ядерни средстваш, селлара низ болаш я Советски Союза уж ядерни зарядаш дIаккхухьаш йола ракетоносителаш. Оаха яха а яьхад, хIанз а ях, нагахьа санна тIом хьоабаь болх хуле, нагахьа санна агрессор моллагIча паччахьалкхенах лата а лета, цу паччахьалкхено новкъостал дехе, Советски Союза торо я шийн территорера, Кубана меттел, дунен тIарча моллагIча паччахьалкхенна новкъостал де. Цхьанне а шеко ма хийла, из тайпа новкъостал Советски Союзо дергхиларах, 1956 шера Суэцки канала районе англо-франко-израильски агресси йолаеннача хана Египтана тIема новкъостал де ше кийча хиннача тайпара.

Цхьаккха а кхераве дагахьа дувцац оаха из. Кхерам тIатувсилга Советски паччахьалкхен арахьарча политикаца тарлуш дац. Кхерам тIатувсилгеи шантажи империалистически паччахьалкхений политика керттера дакъа да. Советски Союз машара тIехьа латт, тIом безаш а яц.

Советски правительства дунен общественностагеи машаре дахара позицеш тIа латтача дерригача мехкий правительствашкеи дIахойт, кхыметтел хIанз а, Америка ВIашагIкхийттача Штаташа агрессивни акт кийчъеча, цу гIулакха шийн Герзацара Низаш чIоагIдеча, 150 эзар резервист эскаре тIавехача хана, уж эскаре баха мукъа бехаш США президента конгрессага дехар деча хана СССР оборона министра маршала Малиновске шоай хаяьккха баьнна салтий запасе бохийташ приказ денна хилар. Iомабаь баьнна салтий СССР Герзашцарча Низашкара дIабохийт, хIаьта доакъоши соединенеши хьалийзара керда бараш тIабех. Цу цхьан гIулакхо кхоачамболлаш дика хьахьокх тха машара уйлаш хилар. Цхьаь-цхьан правительства дергдацар из тайпа хIама, нагахьа санна моллагIа а тIом хьоабарах дола гIулакхаш ше лерхIаш хилча. Кхетаде деза, Iомабаь баьнна салтий эскарера мукъабалийтар а дIахо Iомабе безаш бола кердабараш тIахьехар а фу яхилпа да, хIаьта из де хеттача тайпара атта дац, командирашкара меттел, хIара салтечунгара а доккхий кхетамаш дIадехаш дола эскаргара герз чоалхане хиларга хьежача. Из тайпа хIама дарца оаха денна дIахьоча тхоай вахар чухь чакхдоах машар Iалашбареи дерригача халкъашца доттагIал лоаттадареи политика лелаеш Советски Союз хилар бакъдеш дола гIулакхаш.

США 150 эзар резервист тIа ма хьехий аьнна, цхьаккха цу тайпара хIама де гIортаргьяц Советски Союз, ракетно-ядерни тIема хIанзара средстваш йолча хана башха тIема лоархIам болаш из хила йиш йоацаш хиларах хIаьта а вета а. Нагахьа санна хьалха вIаши тIемаш деш йолча оагIоний эскарий низаш керттерча даькъе салтий, товраш, гебагIаш дукхагIа хилча чIоагIагIа лоархIаш хиннадале, хIаьта вай хана чу эскарий низ белгалбоаккха хIамаш кхы тайпа да — ракетно-ядерни герз.

Цхьабакъда, хIанз, США шийн герзацара низаш оарцагIдоахаш а Кубанеи машар безаш йолча кхыча паччахьалкхенаштеи духьала агресси кийчъеш а йолча хана Советски правительства теркам тIабахийта безам бар хIанз Кубах лата а из латар агрессора таIазар доацаш чакхдарг ма дий аьнна хета а йиш ца хилара. Нагахьа санна, из тайпа латар хуле, тIом болабар хургда цунах.

МалагIа бахьан увттаду Кубана духьала агресси кийчъяра? Из да Советски Союза дохкар-эцар деча флото Кубе мухьаш кхухьаш хилар а США-с царех тIема мухьаш лоархIаш хилар а. Из-м алхха шоай чура гIулакх ма дий паччахьалкхений — уж мухьаш дIаккхухьийтачар а, цу тайппара царех мах а телаш, уж ийдечар а.

Дерригача дуненна хов, Америка ВIашагIкхийттача Штаташа шоай тIема базашца Советски Союзаи вокх социалистически мехкаштеи гобаьлга. Фий цар цига оттаьраш — трактораш я? Дуга, кIа, коартолаш е моллагIа кхыйола юртбоахама культураш кхею хургья цар цу базашка? Кхеяц, цар шоай кемашца цига денад герз, цул совгIа даим кхы тIаккхухьаш а латт, хIаьта Советски Союза доазонашта юхе — Турце, Иране, Греце, Итале, Англе, Голланде, Пакистане, НАТО, СЕНТО, СЕАТО яхача тIема блокашца дакъа лоацаш долча кхыча мехкашка дIанийсдаь герз законах доагIача тайпара, бокъонах да цига яхаш еш заявлени а я. Цар лоархI цунах шоай бокъо! Кхычарпа-м США-с кхыметтел шоай оборона бахьан долаш а дайтац из, хIаьта мелла аьлча а моллагIча мехка оборона низ чIоагIбеш дола гIулакхаш чакхдоахаш хилча, США гIар а айю, шоаех лата кийчлуш боахк яхаш къамаьлаш а ду. Ма йоккха курал а я из! ХIанзарча хьалашка шийна таIазар а доацаш агресси йолае мегаргья аьнна хета хургда США-на.

Дунен тIарча дерригача мехкий цхьатарра бокъонаш а цхьатарра торонаш а хилар кхетаде деза. Цунна махетта да хIанз чIоагI а денна дIадоладенна дунен халкъашта юкъерча бокъон боарамаш. Бокъонца из лоархIаш хила деза практически вахареи гIулакхашкеи. ХIаьта гIулакхага диллача фу хул цунах? Масала, США-с хIанз мобилизаци ю, тха дохкар-эцар деш дола кемаш Кубе ухандаь ю шоаш а яхаш. Из шоаш дувццашехьа а, американски кемаш — дохкар-эцар дераш а доацаш, уж-м хьоахадеш а дац, — тIема кемаш, США бIарчча ялхлагIа тIема-форда флот Средиземни форда тIа латт. Масс километр я уж, мел гаьна я цига Америка ВIашагIкхийттача Штаташкара? ВорхIлагIа американски тIема-форда флот Тайваньски проливе латт. Масс эзар километр гаьна яьккхай из флот Америка ВIашагIкхийттача Штатий доазонашкара? Цу тIа а США дувц шоай бокъо йоландаь да уж цига яхаш.

МалагIча гIулакха латташ я уж флоташ Средиземни форда тIеи Тайваньски проливеи? Машара гIулакха вIалла а мича латт уж, агрессивни тIема гIулакха латт-кх. ГIулакхаш лер тIа хилара новкъостал де йиш йолаш дац США тIема-форда кемаш кхыча паччахьалкхений форда доазонашка гIолла хьал-Iо а лехкаш, хIаьта американски адмиралашеи инаралашеи каст-каста, шоайла яхье баьлча санна, социализма мехкашта хIама тоха а, уж хIалакде а кийчъяь я ялхлагIеи ворхIлагIеи флоташ, яхаш, кепа йоазон тIа а радио чу гIолла а паьшк бетташ хилар.

Из кхетамца доаца гIулакх сацийталцца йолча хана, цIаккха а машар чIоагIбара новкъостал дергдац цу политико, из массаза а хургба мичча хана а доккха зе даргдола тIема конфликт гIоттае мегаш бола хьаст.

Советски Союза духьал бIеха кампани йолаяьй США. Цига ши никъ вIашагIа мел кхетача махьарч детт, СССР-аи Кубанеи юкъе дохкар-эцар деш йола флот лелаш хиларо, мухьаш дIа-юха кхухьаш хиларо США-на бокъо лу Кубахи Советски Союзахи лата, яхаш. ХIаьта малагIча гIулакха латт американски тIема кемаш турецки порташка, уж цига хилар малагIча бокъонах лоархI законах а вIаштIехьа а? Фуд дезар — массане юкъарча бокъонашца йоацаш шоашта къаьстта бокъо яккха гIерт? Цхьаннега бокъонаш телхаелга да яхаш дар, вокханна вIаштIехьа лоархI.

Оаха дIахойт, хIанзарча хьалашка США-и тIема блокашка гIолларча цар союзникийи долчул кIезигагIа низаши торонаши социалистически лагерпа ца хилар. Цун лоархIам бе беза, цунга хьежжа лелае еза политика, цхьанна а мехка цунга зе дуларгдоацаш. Иштача хьалашка мара буталургбац тIом ца хулаш, Iалашбуларгбац машар. Вож оагIув кхераярца аьттув баккха гIерташ лоархIамаш а деш, провокацеш лелаелга, цхьаккха хIаман бала а боацаш машара кхел ловзаелга хургдар цунах. Дог делхаделга мара кхы пайда баргбацар цу тайпарча политиках.

Дага кхаба деза ядерни герза совле США-га хинна ханаш кхы юха йоагIаргйоацаш дIаяхалга. ХIанз Советски Союзага кхоачамболлаш а кхы дикагIа а я уж средстваш. Цудухьа ха деза, тIом хьоабаьр, мух баьккхар — дуIо хIалаквергволга. Шийна духьал баращта кIоаг боаккхаш вола агрессор ше гIоргва цу кIоага чу. ХIанз эгIаваьчоа мара хетаргдац ше болабаьча тIемо из тIабахача халкъа мара цо бала бергбац аьнна. ХIанз-м Гитлера опыто а цхьацца хIамаш Iомадаь хила дезаш ма дар вай деношка агресси хьоае лерхIаршта. Муссолинеца цхьана тIом хьоабаь Гитлер ше ваьгар цу тIем тIа, дунен тIа мел долча халкъашта бала кач а беллар цо. ХIаьта хIанз бIазза унзарагIа хургбар из тIом, цо бала бергбар хIанз США агресси кийчъеча халкъашта санна, Америка ВIашагIкхийттача Штатий шоай халкъа а, цул совгIа, цо из кIезигагIа ца беш, кхыметтел дукхагIа бе а тарлу. Советски Союзаца айхха доазув долаш йола паччахьалкхенаш—США союзникаши Европера а Азера а цар кхыбола союзникаши бувца а хьашт дац.

Цхьабакъда, США политикана доал деш дола гIозараш цу хIаман лоархIам беш дац, цар шоай тIема базаш США союзникий мехкашка Iоехк, цига ядерни герзий складаш ю, ракеташ увттаю,— масала Турце, Итале, Японе. Нагахьа санна тIом хуле шоай союзникашта малагIа «дика» кийчду цар цу гIулакхаца кхетаде хала дац. Из долла а хIама-м Советски Союзах, Китайски Халкъа Республиках, Корейски Халкъа-Демократически Республиках, кхыча социалистически паччахьалкхенех лата кийчдеш ма-дий. Американски тIема базаш яхкача мехкашка бахача наха дика кхетаду из, масала Японе, цун халкъо хоадамболлаш протест ю цу тIема базашта духьала.

ТIеххьара гIулакхаш хиннача хана США президента 150 эзар резервист эскара юкъевоалаве шийна мукъа балар конгрессагара дийхача хана Сахалина районе, Советски Союзе территоре тIа, укх шера 30-ча августе У-2 яха разведка лелаеш йола американски самолет яр кхыча тайпара кхетаду Советски правительства. У-2 яха самолеташ Англе, Японе, Турце, ФРГ хилара а американски базашкара гIетта а гIетташ цу мехкашта тIагIолла уж лелаш хилара а хоамаш кхаьчад. Уж самолеташ цига лел йоах цар машара гIулакхаш Iомадеш — фона пробаш ийю, морхий болам Iомабу. Цхьабакъда, тахан кхы а дикагIа гуш да цар ийераш малагIа пробаш я а уж сенга ух а.

Цудухьа Советски правительства шийн кхайкаралца халкъаш тIахьех агрессивни уйлаш харцъяра, американски агрессорашка тIом ца хьоабайтара, дерригача дунен тIа машар Iалашбара шоай дош ала.

СССР правительства шийн кхайкаралца советски халкъ тIахьех дIахо йодача хана а хIанз санна толамаш доахаш цо дика къахьегара. Советски Союза правительства де мел дезар дергда машар Iалашбара, дерригa мехкаш машар болаш дахара. Бакъда, из масса а хана духхьала вай кара дац. Советски Союза дунен шоллагIа тIом безацар, цхьабакъда, Гитлера вайна из качбеллар, вай тIом банза а даланзар. Цудухьа вай Герзашцара Низаш — Советски Союза стратегически ракетни низаш санна, лаьттара бIу а, фецара оборона а, форда-тIема флот а, къаьстта хи кIал гIолла лела флот а — кийчъяра де мел дезар данза далац вай—шоашта хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашде цар торо хургйолаш. Нагахьа санна агрессоро тIом болабой, агрессор хIалакверговолаш цунна хIама юха тоха кийча хила деза вай Герзашцара Низаш.

150 эзар резервисташ тIахьехаш йолча США новкъа гIоргъяц Советски правительство. Нагахь санна США дер вай дича, цхьадолча американски гIозараштa деззар даьргаш хургдар вай, — кхохкам чIоагIбара новкъостал дергдар царна. Бакъда ВIашагIкхийттача Штаташа агрессивни акт кийчъеш хилара лоархIам ца беш Iе йиш яц вайга а. ХIанзарча хьалашка фийла хилар шийн декхар а лерхIаш Советски правительства Советски Союза оборона министраи Советски Эскара командованеи тIадиллад вай Герзашцарча Низий кийчо мамогга лакхъяра де мел дезар делга.

ХIаьта уж лорадалара дола гIулакхаш мара дац. Тхоай оагIорахьара тхоашта могар дергда оаха машар ца бохийтара. Нагахь санна цо тIом хьоабой цунах хургдолчун хьаькъалца, сих ца луш, хьиспаца уйла яра тIахьех Советски правительства Америка ВIашагIкхийттача Штатий правительство.

ТIом болабара кхерам тIатассар хьисапе дола резервисташта мобилизаци яр санна долча гIулакхашца атмосфера кхохкаярал дуккха а хьаькъалехьа хургдар, нагахь санна США правительства дукха ха йоаццаш Кубински правительства яьххача тайпара Кубаца дипломатически торговии отношенеш оттайоре. Нагахь санна американски правительства из хьаькъалера хIама доре, дунен халкъашта юкъера кхохкам дIабаккхара, дерригача дунен машар чIоагIбара США-с даь доккха гIулакх а лоархIаш халкъаша мабоаггIара мах бергбар цун.

Нагахь санна Кубанеи Америка ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъе лерттIа дипломатически торговии гIулакхаш оттаре, тIом юхатохара кийчъяла а шийн тIема низаш чIоагIде а дезаргдацар Кубай. ТIаккха цхьаккха хIама хургдацар Кубана тIема а кхыча агрессивни гIулакхашца а кхерам тIалоаттабеш, хIаьта хьалаш а лерттIа хургдар. Иштта да гIулакх, иштта да хIанзара хьал.

Советски правительство цкъа аьнна а Iийна яц, хIанз а йоах: Америка ВIашагIкхийттача Штатий правительстваген халкъаген доттагIлен кулг кхувдаду оаха, тха безам бар США-и кхыча мехкийи правительствашца цхьана вай низаш дунен халкъашта юкъера дерригa къоастаде деза дешаш къоастадара а Лаьттан тIа машар чIоагIбара а вIашагIтоха. Цу гIулакха эггара хьалха де дезачун хьакъехьа барт бе беза, из хила йиш я ядерни герзашта тохкамаш делга соцадара хьакъехьара решени. Тхо из де кийча да, цу гIулакха эшшача соглашенена кулг яьздергда. Тхо кийча да дунен халкъий юкъара тIахьожам болаш, дерригеи цIендаьи герзаш дIадаха.

Советски правительство тешаш я, США правительства тIеххьара а, Германски машара договор йинза яргйоацилга кхетадергхиларах. Цу деша хьакъехьа дукха переговораш яьй, хIаьта а меттагIа даьннадац из дош. Германски машара договор яра еш йола переговораш ханна сайцай. Цхьабакъда, из дош хIанз а ира латт, хIаьта Германски Демократически Республикана духьал Малхбузен Берлинерча реваншисташа провокационни гIулакхаш леладеш хиларах из дош кхы а лоархIамегIа да.

Укх шера ноябрь бетта Американски конгресса хоржамаш хила дезандаь, хIанз Америка ВIашагIкхийттача Штаташта Германски машара договора хьакъехьа переговораш е хала да, йоах. Фу дергда, цун лоархIам бе а раьза я Советски правительство. Цхьабакъда, Германски машара договора дош къоастаделга цу е вокх мехка хулача хоржамашца дийза леладе йиш яц, хIана аьлча цига е укхаза хоржамаш каст-каста хул, хIаьта Германски машара договора дош къоастаделга тIехьадахаро тIехь-тIехьагIа дукхагIа халонаши кхерамаши тIатувсар мара кхы хIама дергдац. Хьалха а санна Советски правительство махулла сихагIа Германски машара договор дараи цун ларда тIа Малхбузен Берлина дош цхьан кога тIа даккхараи тIехьа я.

Из декхар кхоачашде деза, хIаьта из кхоачаш а дергда. ГДР-а суверенитет лорае еза, из лора а ергья. Дунен шоллагIча тIемах Европе юхедисараш, царца Малхбузен Берлинера оккупационни режим а йолаш, дIадаха деза, хIаьта уж дIа а доахаргда. Из Советски Союзаи Германски Демократически Республикаи хьашташа маяххара хинна а ца Iеш, ерригача паччахьалкхенийи дерригача халкъийи хьашташа маяххара да.

Вай планета тIа бохаргбоаца чIоагIа машар хилийтара духьа Советски Союза машара кулг кховдаду берригача мехкашка, дунен дерригача халкъашка. Паччахьалкхений чурча социально - политически устройства дешаех аьлча, ужаш хIара халкъо юкъегIерташ хIама а доацаш шийн лоIаме къоастаде деза. Цхьа паччахьалкхенаш вокх паччахьалкхений чурча гIулакхашта юкъе ца гIертара принцип чIоагIа лелаеш, хIара халкъо шийн лоIаме хилара йолча бокъоний сий деш хилча мара Iалашбулургбац машар. Из да советски паччахьалкхен машар безача политика лард йола машаре цхьана дахар.

Партийни вахар

Дешара шерага кийчлуш да тхо

Лаккхара коммунистически сакхетам болаш советски нах хьалкхебара дош чIоаггIа кертагIдаьккхад КПСС XXII съездо тIанийцача кердача Программа тIа. Цудухьа партийни просвещене сете гIолла коммунисташта, комсомольцашта, парте боацарашта марксистско-ленински образовани ялара гIулакх къаьстта чIоагIа йоакхо еш леладу укх шера парте Шелковской райкомо.

Парте районни комитета бюрос укх деношка хьажа а хьежа чIоагIъяьй 1962—1963 дешара шера хургйола партийни просвещене сеть. Ерригаш а районе болх беш хургья 108 семинарски группа, кружок, политшкола. 704 коммунист а 222 комсомолец а волаш, 2000 совгIа саг хургва цига политически дешар дешаш. Соахка дешаш хиннарел дуккха а дукхагIа ба уж. Марксистско-ленински философи, политэкономи, Советски Союза Коммунистически парте истори Iомаде безам бола нах дукха ба.

Къаьстта терко ю кадрашта экономически образовани ялара гIулакха. Партийни просвещене сете болх беш хургья социалистически юрта боахама, промышленноста, торговле конкретни экономика Iомаю итт кружок. Моттигашкара хьалаш а дешаш хургбарий хьашташ а теркал а деш могаю парте райкома пропагандаи агитацеи отдело юххьанцарча партийни организацешта политически дешара тайп-тайпара формаш. Парте боацараш а тIа а хьехаш чакхъяьннача партийни собранешка цу хьакъехьа шоашта хетараш дийцад новкъосташа, хьакхайкадаьд шоашта малагIча кружоке деша лов.

Юкъера а лакхера а образовани а йолаш бола нах дукхагIа болча моттигашка семинарски группаш яьй. Коммунистически кхетам балара гIулакхаш кIоаргга Iомадеш йолча семинарски группашка шоай кхетам лакхбеш хургба хьехархой. Цу тайпара пхийтта группа хьаяьй районе. Колхозийи совхозийи юххьанцарча парторганизацешка хьаяьй юххьанцара экономически дешара ткъо школа. Уж миссел боахама лектореш хьаяьй хьайбаш леладераш та а.

Семинарски группаштеи кружокаштеи кулгалде из болх дика бовзаш бола новкъостий хьожабара дика йоакхо яьй парте райкомо. Укх дешара шера къаьстта белгалдоалаш да, партийни просвещене сете пропагандисталла болх бе ловш колхозий председателаш, предприятейи учрежденейи кулгалхой дукха хилар. Царца ба Ленина цIерахча колхоза председатель нов. Малыхин, «Коминтерн» яхача колхоза председатель нов. Бойко, Фрунзе цIерахча колхоза председатель нов. Ткаченко, «Октябра 12 шу» яхача колхоза председатель нов. Картавцев, Менжинске цIерахча колхоза председатель нов. Алексеев.

КIезигагIа лелабаьчо а пхе шера пропагандистски болх а лелабаь, цу балха дика опыт а йолаш новкъостий ба дукхагIа бола пропагандисташ. Уж ба, Серенко, Теницкий, Захарова, Семенов, Дворников, Фурер, Савельев, Радченко, Гориков, иштта кхыбараш.

Иштта керда новкъостий а юкъебоагIа укх шера тха пропагандистий мугIарашта. Пропагандистски болх къаьстта дика лелабеча пропагандистий балха опыт семинарашка гIолла а уж шоайла вIаши занятеш тIа ахарца а дIа а йовзийташ лакхъергья оаха къонача пропагандистий балха говзал.

Верригаш а политически дешара сете болх бергболаш 108 пропагандист ва районе. МоллагIа бахьан этта а царех саг тIера ваьлча дIатIавахийта мара ца везаш вийтта саг кхы а ва. Пропагандистий семинар вIашагIъеллай. КПСС райкома бюрос цар кулгалхой чIоагIбаьб.

Политически дешара керда шу лаккхача боарамах дIадоладара кIезига балхаш даьдац районни партийни организаце, цхьабакъда, хIанзарчул тIехьагIа де дезаш а дукха да. Эггара хьалха кIоаргга хьисап а деш, программа оттае еза пропагандисташца бергболча балха, пропагандисташца а юххьанцарча парторганизацей секретарашца а семинар е еза.

Текущи политика Iомаеча кружокашта меттел керттера политически кхетамаш Iомадергдола кружокаш вIашагIйохкилга могадаьд тхона КПСС обкома пропагандаи агитацеи отдело. Из дуккха а пайданагIа хургда, цхьабакъда, новкъа да цу кружокашка дешарашта дешара пособеш ца хилар. Пропагандисташеи деша багIараша шоаши кийчъе еза эшшаш йола гойтара пособеш.

Партийни дешарцара керттердар да занятеш идейни боарам лакха болаш, вахарца, вай кхоачашдеш латтача сийлахьдоккхийча гIулакхашца, вай мехка коммунизм хьалъярца айхха бувзам болаш хулийтилга. Цунна тIадерзадаь хила деза деррига а.

П. СЕХИН,
КПСС Шелковской райкома партпроса кабинета заведующи.

КОНСЕРВНИ КОМБИНАТЕРА ПАРТИЙНИ ДЕШАР

Партийни дешар тоадара дукха балхаш дир 1961—62-ча дешара шера комбинате.

Беррига болхлойи гIулакхера нахи юкъеэзабар партийни просвещенена, хIаьта хан-ханнахьа занятеш еш а дика а чакхдаьлар дешара шу. Партийни дешара керттера форма яр комбинате цехашка хинна юххьанцара экономически школаш.

Пропагандисташ харжара а уж кийчбара а чIоагIа уйла тIаяхийтар укхаза. Общественни хьисапе вIашагIъеллача пенсионера нов. Милощенкос кулгалдеча парткабинета методически Совето доккха новкъостал дир пропагандисташта. Цо пропагандистий семинараш йир, дикагIа болча пропагандистий опыт дIайовзийтар, темай планаш увттайора, занятеш дIаяхьара методика хьехар. Цу балхаша доккха новкъостал дир пропагандисташта. Цул совгIа занятеш мишта лел хьожаш контроль а лоаттайора методически Совето.

ТIеххьарча шерашка хьалкхебаь Н. Проскурин, К. Лещенко, Л. Кочергин, Ф. Дегтярев санна бола дика пропагандисташ ба тха хIанз.

ЛадувгIараштa боккха пайда луш, тха болхлоштеи гIулакхерча нахеи кхетам эцаш дар цар хIара дош.

Май бетта дешара шу чакхдаьлча пропагандистий болх сацанзар тха комбинате. Партийни бюрос кулгал а деш, социалистически доалахье лораярах, дерригача дунен машара конгресса материалех, советски Iилмеи техникеи тIех хиларах лаьца болхлошта массехк беседа йир цар.

Кхы дуккхача а гIулакхашца бувзабеннача, дикеи сий долаши болча тха пропагандистий балхах доккха беркат даьлар. Укх тIеххьарча хана, къаьстта, дегIаденад консерваш арахецилга, 28-ча августа кхоачашъяьй бедал кийчъяра 9 бетта план, хIаьта дуккха продукташ кхояьй.

Кердача партийни дешара шерага кийчлуш дукха балхаш даьд партийни бюрос. ХIанзехье а белгалъяьхай кердача шера йола дешара формаш: КПСС истори Iомадеча семинарски группе — 18 саг ва, агитаторий школе — 19 саг, конкретни экономика группе—12 саг, комсомольций политшколе — 21 саг, хIаьта 23 хьалхара экономически школаш цехашка а хургья.

Семинара, кружокашта, школашта кулгалдерех дукхагIа бараш дахача шера болх беш хинна пропагандисташ ба. Бакъда, цхьабараш-м ба тха из сий дола болх хIанз хьалхара дIаболабеш. Царех ба: В. Кикало, Е. Ушакова, С. Кузнецов, кхыбараш. Цу керда оттабаьча пропагандисташта балха практика йовзийтара бокъонца уйла тIайохийташ хила езаргья партийни бюрои методически Совети.

Балха практико хьахьекхад, партийни дешара кружокашта ца хаддаш партийни бюрос контроль лоаттаеш хуле, сий долча гIулакха —коммунистически общество хьалъяра гIулакха из дешар бокъонца тIадерзаде вIаштIехьдаргхилар.

М. ПАВЛЕНКО,
Грозненски консервни комбината партийни бюро секретарь.

Наьсарен-Вокзале хьалъеш латт трикотажах чухьа дувха барзкъаш ду фабрика. Шера бархIи ахи миллион барзкъа арахецаргда цо. ХIанз хьалдетта доалаш латт лохерча этажа пенаш. ДукхагIа йолча гIишлонхой бригадаша кхоачаш а тIеххкхоачаш а ю сменах йола заданеш.

Сурта тIа: нов. Гагиева комсомольски бригада.

И. Плиева сурт.

ДИКА ПРОДУКЦИ МАРА АРАХЕЦАРГЪЯЦ

Центральни ремонтно - механически заводе эггара хьалхарчарца яьккхар тха цехо «коммунистически къахьегама цех» яха сийлен цIи. Заводо арахецача продукцеца керттера дакъа лоацар а механо-сборочни цех я. Тха цехе гIолла чакх ца йоалаш нагахьа оатхал араялац заводера.

116 саг ва цехе болх беш. Царех 90 процент болхлой коммунистически къахьегама ударника цIераш яьха ба. Планал совнагIа 8000 сома маьха оборудовани ара а хецаш, 101,6 процент кхоачашйир цеха коллективо ворхI бетта план.

Республикерча промыслаштеи бурув тохара контораштеи лаьрхIа а СССР кхыча промыслашка дIаахийта а керда техника арахецаш я цех керттерча даькъе.

Цилиндрай пневматически раскрепителаш — ПРС-2 хьае Iомаяларах завода шоллагIча степена диплом елар халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке, хIаьта деталаш кийчъери уж вIашагIъехкари дукхагIча хьале тха цех я.

ПРС-2 хьаярал совнагIа, кхы а дукха хIамаш хьаю цехо. «Красный молот» заводера хьаух тайп-тайпарча фланцай поковкаш. Низ бола пхьоаллеш яц тха заводе, цудухьа йоккхий поковкаш «Красный молот» заводо лоаттаю тхона.

Iочуухийтеи хьалтIайоахеи механизмаш вIашагIйохкара кулгалдеш ва опыт йолаш вола слесарь-сборщик В. Годзевич. Бетта-бетта заданеш дика кхоачашъеш а слесарий бригадашта юкъе дикагIа лоархIаш а я нов. Годзевича кулгалду бригада. Ший говзал новкъосташта дIайовзийташ а ва Годзевич.

Кхы тайпа продукци хьаеш я нов. Халиулина кулгалдеш йола слесарий-сборщикий цхьаькха бригада. Болх бешшехьа дешаш а рационализаторски болх чIоагIа лелабеш а ва Халиулин. Масала, дуккха металл кходе а механизм хьаярга дIадодар дикка чухьнахьа даккха а вIаштIехьдаьлар 40 миллиметр сомал долча аьшка меттел 30 миллиметр сомал дола аьшк дахийта аьнна цо енна предложени балха юкъеяхьарах.

Рационализатораш дукха ба тха цехе. Укх шера хьалхарча ялх бетта 31 рационализаторски предложени еннай цар. Царех кастта балха юкъеяхьа лаьрхIа 21 предложени я, хIаьта 746 сом пайда луш йола 10 предложени хIанзалехьа а балха юкъейихьай. Тха дикагIа бола рационализатораш ба фрезеровщик Косенко, мастер Гейкин, слесарь-сборщик Стукал, расточникаш Гашини Галдобини, мастер Толкачев, слесарь Бабеев, иштта кхыбараш а.

Геттара дика яр мара продукци ара ца хецара тIехьа къовсам лоаттабеш я хIанз цеха коллектив. Дуккхача хана денз иштта дика мара продукци ара а ца хецаш тха дикагIа болча производственникашта Багашева, Гашина, Максимова, Трубицина бокъо еннай, ОТК тIахьожам а боацаш, шоаш хьаеш йола продукци, станока тIара йоаллашехьа, шоай мухьар а увттадеш сборке дIаахийта. Из боккха тешам ба. Ха кIезигагIа йов, продукци дукхагIа арахеца вIаштIехьдоал.

Юрта боахам сихха тоабара хьакъехьара КПСС Центральни Комитета мартовски Пленума соцамца дийзза цехо арахеца йолаяьй юрта боахама эша хIамаш а. Масала, цехе вIаштIехьдаьккхад паста кийчъеш йола машинаш хьаелга. Укх шера хьалхарча 7 бетта хьаяьй 28 машин.

Бурув тохача хьовзам хинна моттиг нийсъелча промыслашта а дукха новкъостал ду цеха коллективо. Алхха цхьан июль бетта 6 эзар сома маьха тайп-тайпара хIамаш елар цехо Бино теха газови кIедж дIакъовлара.

ХIанз керда продукцеш арахеца йолаеннай цех. Из болх керда хиларца кIезига яц духьала нийслу халонаш а, цхьабакъда уж халонаш эша а еш, ханнахьа продукци арахецаргья цеха коллективо.

В. ОЛЕЙНИКОВ,
ЦРМЗ № 1 йолча цеха технолог.

СихагIа дахка даьгIенашка наькъаш

ГIишлонхой управлене № 329 йолча наькъаш дехкача эксплуатационни участка коллектив лоаман даьгIенашка долха наькъаш дехкаши царна ремонт еши я. Первомайскера Оалкама бодача наькъа паччахьалкхено хьахийцад 130 эзар сом ахча.

№ 329 йолча управлене наькъий-эксплуатационни участка коллективо жагIа а буллаш тIонаькъаш дахкара эшаш йола материалаши техникеи кийчъяьй. Уж деррига кхоачамаш доллаше а цу участка коллективо укх шера хьалхарча ах шера план кхоачашъяьяц. ДIахийцача 50 эзар сом ахчах 38,9 эзар сома мара балхаш даьдац, из хул 77,8 процент.

Дика къахьийгар наькъаш дехкараша июнь бетта, цу цхьан бетта болх дика вIаштIехьбаккхарах 23,5 эзар сома болх бир цар.

Цхьабакъда, цул тIехьагIа болх юха а лаьгIбеннаб. Мишта лел хIанз из болх? КIоаргга балхага хьажача гучадоалл никъ буллача кулгалдеча начальника В. Васюковеи керттерча инженера Б. Ермоловеи, прораба И. С. Маковкинеи бехках из долга. Хетаргахьа, хIанз а кхетадаьдац цар лоаман даьгIенашка бода никъ ханнахьа билла баккхар мел лоархIаме да. Цунга хьежаш ба хьайбаш леладераш.

ВорхI бетта 70 эзар сома болх кхоачашбе безача 43,1 эзар сома болх мара кхоачашбаьбац, цох хул 61 процент. Сево новкъарле ю из болх дика дIабахьара? Лаьттанца деча балхашта эшаш йола механизмаши материалаши кхоачамбоацаш я теш? Из иштта дац, тIонаькъаш деча эшаш мел йола керда техникеи материалаши йолаш я. С-100, С-80 яха йоккхагIа йола бульдозераши ши экскаватори, бархI ДТ-54 яха трактори наькъаш дехкача эшаш йола кхы машинаши шортта я. ДIахийцад мел эша ахча а.

Техникаца бизза шоай болх дIабохьалургболаш говза болхлой ба участке, масала, трактористаш Б. Мурташеви М. Шкурини, бульдозеристаш Н. Малыгини В. Анашкини, грейдеристаш М. Ганижеви М. Баркинхоеви, иштта дика къахьег тайп-тайпара балхаш деча Б. Габраиловеи, Х. Тумгоевеи, М. Гандалоевеи, иштта кхычар а.

Наькъаш дехкараш бехке болаш мела лелац уж балхаш. Деррига а юхатеттар болх во вIаштIехьбаккхар да.

1962 шера 28 августа къахьегама ди вIалла болх а ца беш дайр. Цу дийнахьа Орджоникидзевски станицера 11 сахьат доалаш участке вера прораб н. Маковкин.

— Ханнахьа балха хьакхоачаргдолаш гIулакх маца хургда? — хьаттар механизатораша цунга, тахан а ди довш ма латтий тха. Болхлой гIаш иттех километр балха баха безаш хилар. Из гIулакх хьалха хулаш дац цига. Iалаьмате сиха тоаде дезаш да баьча балхах доагIача бесса ахча яздар а. Из гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккха декхарийла ва нов. Маковкин. Iалашде деза ха ца а йовш болх бара эша хьалаш. Механизатораш балха дIакхувла а цигара цIакхувла а транспорт лоаттае еза.

— Иштта мара болх дIабодаш ца хилча къахьегамцара безам дIабоал, — йоах бетонщикий бригадира нов. Климченкос. Цудухьа цу участке къахьегамхой каст-каста хувцалу. Къахьегамхошца кхетама болх а бац.

№ 329 йолча управлене наькъий - эксплуатационни участка кулгалхой декхарийла ба нов. Маковкина болх дикагIа дIабахьара новкъостал де. Из объект укх шера йистеяла езаш я.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР тIо-наькъаш дехкачеи тоадечеи управлене воккхагIа вола инженер.

Инициатива дукхагIа хилийта культпросветучрежденей балха тIехь

Керда общество хьалъеча лоархIамегIарча декхарех лоархI Коммунистически партеи Советски правительстваи культура дешаш.

Халкъа духовни хьашташ кхоачашдеш йола советски культура Коммунистически парте хьалхленца керда саг хьалкхевараи коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсама къахьегамхой оарцагIбоахаши я.

КПСС XXII-ча съездо, беррига идеологически болх тоабанза барг ца хилари коммунизм хьалъяра практикаца цун бувзам ца хилар дIадаккханза дарг ца хилари белгал а доахаш, лоархIамерча декхарех цаI лаьрхIа хьалхашка оттадаьд къахьегамхошта юкъе беш бола агитационно-массовии культурно-просветительнии болх чIоагIбелга.

Парте хьех идеологически балха юкъера, цу даькъе культура берригача балха юкъера а, керттердар къахьегамцеи общественни боахамцеи коммунистически гIулакхаш хургдолча уйланца къахьегамхой хьалкхебар да яхаш.

Республика культурно - просветительни учрежденей балха юкъера керттердар да вахарца айхха бувзам хилар, производственни планаши тIаийца социалистически декхараши кхоачаш а тIеххкхоачаш а дар духьа лерттIа ях вIаштIехьъяккхара колхозашта, совхозашта, предприятешта новкъостал дар.

Парте XXII-ча съездеи КПСС ЦК мартовски Пленумеи решенеш кхоачашъеш болча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша семилетка диълагIча шера керда толамаш даьхад халкъа боахамеи культураи деррига доакъош дегIадоаладеча. БархI бетта план толаме кхоачашъяьй республика промышленносто. Цу тайппара кхоачашъяьй план ка бола ялат кийчдара а.

Республика колхозашеи совхозашеи чуэца йолаяьй «кхай аьла» — хьажкIаш, шекара свекла.

Цхьадола толамаш даьхад Нохч-ГIалгIайчен культура учрежденеша а.

Укх тIеххьарча хана хобаллал дика тоабеннаб культурно-массови болх Ножай-Юрта районе. Районера библиотекаш 1957 шерарчул кхозза совгIа дукхагIа хиннай. Цар чура книжкаш цу юкъа 36 эзарнегара 110 эзарнега кхоачаш дукхагIа хиннад, уж дешаш ва 10 эзар совгIа саг. Книжкаш дешача нахаца тайп-тайпара балхаш ду массе оагIорахьара кхетам луш дола литература царна довзийташ.

Литературни сайренашкеи книжкаш дешарий конференцешкеи дийцад хьайбай продуктивность лакхъелга, тракторни бригадайи звенойи толашагIа йола опыт ювцаш дола а, хIаьта иштта дына духьаларча дешаех дола а книжкаш. Къаьстта дика болх баьб районни библиотека (зав. нов. М. Н. Умаренко), Гендергенерча библиотека (зав. нов. Н. Сайдарханова), кхычар.

Парте XXII-ча съезда материалаши КПСС ЦК мартовски Пленума соцамаши дIадовзийташ боккха болх ба а баьб, хIанз а бу цу библиотекаша.

Къахьегамхой культурни боарам лакхбергбола йоккха хIама я художественни самодеятельность.

IV-ча республикански смотре дакъа лоацаш яр 417 саг а волаш, цу даькъе 128 кхалсаг а царех 108 нохчо а йолаш йола цу районера 17 коллектив. Ножай-Юрта коллективо республике хьалхара моттиг яьккхар искусства деррига тайпаш творчески хьахьокхарах.

Мах баь варгвоацаш боккха лоархIам болаш да кино. Цо новкъостал ду советски сага дика оамалаш дIахо а кхеяра, цун кхетам шербара, Iилманна, техника, хьалха латтача опыта карагIдаьннараш цунна довзийтара. Районе бахача наха кино хьокхара гIулакх укх тIеххьарча хана кIезиг-дукха тоаденнад киноустановкаш дукхагIа хиннай. Балха деноштa, сеансаш хьокхара, ахча гулдара оттаяь план тIеххкоачашъеш я.

Культура учрежденей балха тIехь доаха толамаш дуккхача даькъе материальни базах, цар болх дика дIагIоргбола хьалаш кийчдарах тийша да. Цу лоархIамерча деша а хьалха болхараш ножай-юртхой ба. Укх тIеххьарча шерашка общественносто дакъа а лоацаш района юрташка хьалъяьй 11 клуб, 8 библиотека, 1 киноплощадка, 1 кино-хранилища.

1962 шера общественни хьисапе Бетти-Мохк, Чичил-Юх, Беной-Ведана яхача юрташка клубаш хьалъе а Iан замалахь болх бара ерригa культурно-просветительни учрежденеш ханнахьа кийчъе а, аьнна декхар тIаийцад района къахьегамхоша. Общественни низашца культура учрежденеш хьалъяр духьа ях шерагIа йоаржаяра а культура цIеноех, клубех, библиотекаех, киноустановкаех бокъонца йола бахача наха беча массово-политическии культурно - просветительнии балха центраш хургйолча тайпара болх вIаштIехьбаккхара а Нохч-ГIалгIайчен беррига къахьегамхой тIахьехаш кхайкарал даьд цар.

Парте обкома бюрос Ножай-Юрта района къахьегамхой инициатива мога а яьй, Ножай-Юрта района культурно-просветительни учрежденей балха опыт шерра йоаржае аьнна культура Министерствои Облсовпрофи декхарийла а яьй.

Ножай-Юрта районерча къахьегамхоша баь тIахьехам сихха хьаллаьцар дуккхача районашка. Общественноста низашца Шаьла районе хьалъеш латт 4 клуб. Клубаш хьалъе а тоае а аьнна вIашагIдехкача воскресникашка болх бе цхьатарра арабувл Надтеречни района совхозашкара а кхыча районашкара а болхлой. Клубийи библиотекайи болх тоабеча юкъе дикагIа дакъа лувца яьннай общественность.

Цхьабакъда, парте райкомаш, райисполкомаш, районни культура отделаш массанахьара яраш а хиннаяц Ножай-Юрта района общественносто дIадоладаь гIулакх цIенхаштта хьаллоацаш. Цу хьакъехьа къаьстта во латт гIулакх Курчалой районе.

Цу районерча Центорой яхача юртара клуб тишъенна хиларах дIакъайла латт. ХIаьта районерча кулгалхоех цунна сагота волаш цхьаккха а вац.

КПСС Грозненски райкомеи райисполкомеи лерттIа дийцадац Ножай-Юрта района къахьегамхоша даь кхайкарал, деррига а культура отдела дIатIа а дилла багIа. Цудухьа да цу районе общественноста низашца Кулары яхача юртара цхьа клуб тоаяр мара кхы даь хIама ца хилар. Кхы тоалуш дац Первомайски районера гIулакхаш а.

Юрташкарча вай культура учрежденей балха юкъера керттера а эггара лоархIамегIара а кхоачамбоацар да колхозий, совхозий, промышленни предприятей вахарца а балхаца а цар кIезига бувзам хилар.

Эсала болх бу Ведана районерча библиотекаша. Октябрьское яхача юрта библиотекерча книжкаш тIа лоаца а бенна дом улл, массанахьа а бIеха я. Эшаш дола книжкаш укхазара хьалаха хала да, хIана аьлча книжкаш доагI-доаггIача тайпара дIанийсдаьдац.

Гудермеса районерча библиотекашкеи клубашкеи творчески гIулакхаш дац, вахарца бувзам бац культура болхлой, наха деш дола культурни гIулакхаш тоадергдола наькъаш лохаш бац.

Балха чулоацам тоабара чIоагIа лоархIам болаш я кадраш. Къайле яц, вай кадраш специальни кийчо йоацаш хилара.

Кадраш кийчъеш къахьег культура Министерства, хIара шера цхьан бетта курсаш хул 200 саго говзал лакхъеш. Халкъа творчества ЦIагIа ялх бетта курсашка дийша арахийцар баянисташ.

1961—1962 дешара шера Грозне хьайийлача, театральнии халхареи отделенеш а йолаш йолча республикански культпросветшколе дешаш 60 саг вар, хIаьта хIанз а дешархой дIачуийбеш я из школа. Халкъа инструментий оркестрий кулгалхойи баянистийи говзал йола клубни болхлой а библиотекараш а кийчбеш йола отделенеш хьаелларгья районий а юртий а библиотекашта лаьрхIа.

Шерра болх боаржабанза даргдац вай дIахо йодача хана общественность юкъеозара а общественни наькъаца болх бергбола культпросветучрежденеш вIашагIйохкара а, къаьстта а юрташка.

Цо новкъостал дергда вайна паччахьалкхени профсоюзнии культпросветучрежденей балха юкъера кхоачамбоацараш дIададахара. Къаьстта уйла тIаяхийта еза территориально-производственни управленеш йолча районни централкарча культура ЦIеноштеи библиотекаштеи, хIана аьлча царех хила еза культурно-просветительни болх беш йола зональни организационно-методически центраш.

Клубаша, библиотекаша, книжкаш дохкача тикаша, культура кхыча учрежденеша бахача наха хьалхашка отчеташ тергйола, интеллигенцехи производстве хьалха латтарехи дикагIа болча наха юкъера клубийи библиотекайи болхлой хоржаргбола гIулакх дIадоладе деза.

Доккха новкъостал де дезаш ба искусства болхлой. Цар новкъосталца хьаелла йиш я дукха керда культура университеташ — самодеятельни симфонически оркестраш, халкъа филармони, районашка театраш-спутникаш вIашагIйохка а кхы дукха пайданереи сакъердамереи гIулакхаш де а.

Областашка тIа-тIа дукхагIа яржаш латт культура советаш. Вай а вIашагIъеххача бакъахьа я уж колхозашкеи совхозашкеи, хьаннагIчун кара яле а ерригача культура учрежденей болх царга гIолла вIаштIехьбоахаргболаш. Цу советаша лостам тел клубий, библиотекай, киноустановкай балха, юртбоахама производстверча лоархIамегIарча декхарашца цар айхагIа бувзам хилара гIо-новкъостал ду. Боккха лоархIам болаш я уж общественни органаш. Къаьст-къаьста кулгал тIадолаш шоаш яр аьнна ца Iеш цар эшшача моттиге новкъостал деш лелабу шоай болх. Цар гIо дергда халкъа творчество дегIайоалаергйола тайп-тайпареи сакъердамеи гIулакхаш леладара, наха юкъе беш болча хьехама балха боарам лакхбара.

Педагогически институте хьайийлача бакъахьа я, режиссураи, актера, дирижерско-хоровой, массовикий - затейникий говзали Iомае йиш а хургйолаш, бокхагIа болча режиссераштa, актераштa, музучилищерчеи культпросветшколерчеи хьехархошта цига хьеха атта а хургдолаш йола культура факультет.

Культура болхлоша къаьстта терко е еза къахьегача сага. Культурно-просветительни учрежденеша шоаш лекцеш ешача, беседаш еча, сайренаш вIашагIъеттача хана къахьегамхой дIакхетабе беза экономически дешаш кхоачашдар, материально-технически база хьаяр коммунизм хьалъяра керттера дакъа хиларах, хIара саго тIагIертта къахьегаш хилча мара воашта дагалаттачунга — коммунизмага вай кхоачарг ца хиларах.

Культура болхлой декхар, гIулакх да толашагIа мел дола хIамаш кIоаргга а къаьтга а хьахьокхар, тIагIертта уж доаржадар, советски саг ший ерригача духовни вахара дикалца а цун къахьегама хьинарца а хьахьокхар.

Культура ерригача учрежденей балха юкъе лоархIамера моттиг дIалаца еза Iилма-атеистически пропагандаи кхалнаха юкъе беча балхеи дешаша. Эггара лоархIамегIарча декхарех цаI да партийни организацей хьалхленца дына харцахьарча хьехамех къахьегамхой, дешархой, кагирхой мукъабахари Iилмаатеизма уйланца уж хьалкхебари.

Бокъонца бола культурни балха активисташ хила беза кхалнах, къаьстта нохчашхеи гIалгIашхеи бола кхалнах.

Культпросветучрежденешта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаерзаяь хила еза райисполкомий, культура Министерстваи цун организацейи ерригa уйла.

Шеко яц, республика партийнии советскии организацей хьалхленца культура болхлоша бахача наха юкъе беча массово-политическии культурно-просветительнии балха тIехь керда толамаш доахаргхиларах.

А. БУЗУРТАНОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитель.

Хьайбашта шортта доакъари дIайха кхийши

Дика хьажкIаш хьалкхеяьй укх шера Урус-Мартана района Предгорни опытно-хьокхама боахама 3-ча отделене полеводашеи механизаторашеи. Уж хьалкхееш дика къахьийгад Чикуев Султана, Идрисова Айнас, Дукаева Зарас, Джамалханов Ризвана кулгалдеча звеноша.

Укх деношка хьажкIаш чуэца болабеннаб уж. Из болх дика дIахьу комбайнера Джумаев Iарбеи трактриста Бакаев Ширванеи комбайнови агрегата. ХIара дийнахьа йола нормаш тIеххоачаш а еш, хIанзале 40 гектар хьажкIаш чуийцай цар шоай агрегатаца.

СУРТА ТIА: Джумаев Iарбе агрегат.

М. Джабраилова текст.

С. Шерипова сурт.

Юкъарча доахання силос

ДIахо йодача хана хьайбаш дебадергдолча а цар продуктивность лакхъергйолча а гIулакхех цаI да доаханна шортта дика силос хилийтар.

Семилетка йолаеннача укх массехк шера хьайбашта телача доакъарашта юкъе силосо лоаца дакъа 1953 шерца нийсдича 4,5-эза лакхденнад.

ТIа-тIа дукхагIа кийчъеш дIагIоргья силос укх тIеххьарча шерашка, хIаьта семилетка чакхйоаллаш 350—400 миллион тоннал кIезигагIа йоацаш кийчъеш а хургья, вешта аьлча 1959 шерца нийсйича кхозза гаргга дукхагIа. ЙоаггIача тайпара лаьттах елла дика силос йоккха доакъарий база я. Силоса дикал дукхача хьале цун лаьттах йолларга а белокаш цунца дукха хиларга а хьежача лакха хул.

Цу тайппара боккха лоархIам болаш я силоса лаьрхIа культураш чуэцареи царех силос лаьттах йоллареи ханаш а способаш а.

Колхозашкеи совхозашкеи силос дукхагIа кийчъе йиш хиннай массанахьа а хьажкIаш дуккха дIае йолаяларах. Укх шера йокъал оттар бахьан долаш дукха яйнай хьажкIаш — керттера доакъара культура. Цхьабакъда, вай колхозашеи совхозашеи бизза пайда эца беза доакъараш кийчдара йолча ерригача торонех, ерригача мошача хьажкIех, шекара свеклах, эрий тIаювлача баьцех а чахи бобови культурехи хьажкIаш эеш е чаи шекара свеклаи вIашагIъэеш а силос йолла еза.

ЧАИ ХЬАЖКIАШИ ВIАШАГIЪЭЯЬ ЙОЛЛА СИЛОС

Ше йолчча тайпара моша, хоза хьадж йоагIаш хила еза доаханна лаьрхIа елла силос. Силос ше маярра моша лоаттаергйола а аттагIа а способ я хьажкIаши чаи цхьана долаш е ялатийна хьажкIаш чуийцачул тIехьагIа юхедиса кагий аьта гIадамаши моша хьажкIаши цхьана долаш силос йоллар. Цул совгIа, ча бахьан долаш чам а дикагIа хул хьажкIа силоса. ХьажкIаши чаи цхьана долаш елла силос дукха миста йоацаш а хул, хIаьта ча кIаьдагIеи чам болашагIеи а хул. Силоса тIунал 70—75 процентал дукхагIа хургйоацаш тох хьажкIех ча.

Силос укх боараме хилийтар могаду (процентащца).

ХьажкIий тIунал	ХьажкIех тоха ча	Силоса тIунал
70	10	70
80	12	73
80	15	70
85	15	75
85	20	70

Опыташ йича гучадаьнначох, ча дукхагIа ме тох чам дикагIа хул чаи хьажкIаши вIашагIа а эяь еллача силоса.

ГОРОХА ЧАИ ХЬАЖКIАШИ ЦХЬАНА ЙОЛАШ СИЛОС ЙОЛЛАР

Вай республикерча боахамаша укх шера дуккха дукхагIа дIайийнай горох, Iанна кийчдаьд дуккха протеин йоаллаш дола гороха ча. Цу чах эггара дикагIа пайда эца йиш я из каггий ата а аьта, хьажкIаш 75—80 процент моша йолча хана царца цхьана вIашагIа а эдаь, силос еллача. ХьажкIех тох 10—12 процент аьта гороха е кхыча бобови културай ча. Силос тоаю белокаш дукхагIа хилийтарца а доакъарий тIоадал 70—75 процентага кхоачаш лохъярца а. Цу тайпара еллача силоса хьоанал йовц, цун мистал лохлу. Диццалийта мегаргдац, силос цу тайпара йоллаш хилча фийг чIоагIбала болабеннача а тIунал 75 процентал лохагIа йолча а хьажкIех совнагIа ча тохаш ца хилар, хIана аьлча ча дукха техача цо силоса тIунала боарам толхабе тарлу.

ХЬАЖКIАШИ ШИЙ ЛОРДАШ А ТIЕХЬА ШЕКАРА СВЕКЛАИ ВIАШАГIА А ЭЯЬ СИЛОС ЙОЛЛАР

ХIанз силос йоллаш йола хьажкIаш фийг чIоагIбаланза а гIадамий тIунал 60—65 проценти фийгий тIунал 45—50 проценти йолаш а хила еза. Цу тайпарча хьажкIех пайда эцара цунах шекара свекла тоха еза.

Свекла йила а йиле, бIарчча йоллашехьа а, ший лордаш а тIехьа йолл: хьалхагIа цхьа тIоа хьажкIа а шоллагIа тIоа свекла а бохийташ. Гусенични тракторца IотоIаю свекла.

ХьажкIий тIуналга хьежжа дукхеи кIезигеи тоха еза царех свекла.

ХьажкIий дукхалга хьежжа укх боараме тох свекла (процентащца лоархIаш):

ХьажкIий тIунал	ХьажкIех тохаш йола свекла	Силоса тIунал
65	25	70
60	40	70
55	45—50	70

ДегIа пайданагIа хиларца а хьайбаша дика юаш хиларца а белгалйоалаш я хьажкIий-свеклай силос.

Вай боахамаша силос йоллара керда методаш дикагIа Iомае а лоаццача хана чухь хьайбашта доакъар кийчдаь даккха а деза.

И. ЭПЕНДИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юртбоахама продукташ яхареи кийчъяреи Министерства керттера зоотехник.

Дика лел болх

Первомайски района «Заря» яхача колхозо хьайбашта Iана кийчо дика ю. Цхьаннегара дIаиккха помещенеш кийча я. Из помещени а укх деношка яь яргйолаш я.

Хьайбашта эша доакъар а дика кийчду цу колхоза коллективо. ХIанзале 120 гектар аьла хьекхай, 170 тоннах аргIаш а даьд, 450 центнер силос а еллай. Йол хьокхачеи силос йоллачеи сменах норма 150—170 процент кхоачаш а еш къахьегаш ва кховзткъеи итт шу даьнна Орцханов Iаьла. Цул тIехьа ца бусаш дика къахьегаш ба нн. Османов, Тумгоев, Евлоева, Хайров, иштта кхыбараш а. Из болх сихагIа йисте а баьккха 20—25-ча сентябре Алхан-Чуртски отделенера хьажкIаш чуэца болабала лаьрхIад колхоза къахьегамхоша.

О. ШАДИЕВ,
Первомайски района ВЛКСМ райкома инструктор.

Хьайбай йоакхо яьй

Курчалой района ХХ-ча партсъезда цIерахча юртбоахама артела къахьегамхоша дика кийчо ю хьайбашта.

Июль бетта хьайбаш леладераша топпар а хьаьха кIир техай хьайбай помещенешта. ГIишлонхоша дика ремонт а яь кийчъяьй уж.

Кхо аракхухьаши хьайбашта доакъар дуллаши дола яьшка наькъилгаш дахкаьд шин помещене чу. Помещенеш цIенъяраи доакъар дилларaи атто хулийт цар.

ГIишлонхоша укх деношка яь йоаккхаргйолаш я 200 бежан чудолла помещени. Дукха ахча кходеш, кIезигагIа ха а йоаеш шоай низаца хьалъяьй къахьегамхоша уж помещенеш.

Хьайбаш леладерашта а дика хьалаш кийчдаьд цар. Моака меладе нийши доакъар дехка хьайши кийча да цига. Моака хьайбашта дахача шерарчул аттагIа телар духьа лаьттара хьал цхьа метр ах метр лакха ши тонн моака чудода бак оттаяьй.

Укх шера юртбоахама артела дукха хьакхарч тIакхийттай, цудухьа уж чуйоахка помещенеш еш ба хIанз къахьегамхой.

Колхоза гIишлонхоша укх шера дика къахьегарах торо хиннай 200 бежанаи, 300 хьакханнеи, 1000 коа тIарча оалхазараштеи помещенеш хьалъе.

О. КОДЗОЕВ.

Iана кийчо дика ю

Грозненски района № 3 йолча совхоза коллективо дика къахьег хьайбашта Iана помещенеш кийчъяра. Уж помещенеш совхоза къахьегамхоша шоай низаца хьалъю. Массехк бригада я цига тайп-тайпара балхаш деш. Ала тарлургда хIанзалца хьайбаш чудохка помещенеш ца еш фу деш хиннаб совхоза кулгалхой. Укх шерралца цу совхозо леладаьдац доахан, шоай низаца совхоза дерригача кхашка органически удобрени е езаш хиларах хьайбаш кхаба доладаьд. Дерригa хьайбаш чудохка помещенеш хьалъяь яха соцам бир совхоза коллективо.

Уж гIишлош хьалъеча белгалъяьнна дика болх беш я Азиев Султана кулгалду каменщикий комплексни бригада. Цу бригаде къахьегаш ва 28 болхло. ЦIи яьлча санна сиха хьувз уж шоаш болабаь болх сихагIа баккха гIерташ. Бригадира йоах: «хьалха болх дика дIабодацар тха маркхал белашца кега а беш хьабе безаш хиларах, хIанз маркхал кегабу машин я тха. Болх дикагIа лел.

ГIишлонхошта эшаш мел йола материалаш йолаш я. Дукха ха йоацаш бригада коллективо цхьоалагIча ноябре 250 етт чубодаш цхьа помещении 150 Iаса чудолла шоллагIа помещении яь яккха декхараш тIаийцар. Царех цхьан помещенена тхов тIабохийташ латт, шоллагIа йола помещени лаьрхIачул кIира хьалха хьалъетта ярг хиларах тешаш ба уж. ХIара смена норма 140—145%, кхоачашъю каменщикий бригадо. Юкъера лаьрхIача хIара бетта план 120—130 процент кхоачаш а еш бархI бетта производственни план 108 процент кхоачашъяьй цар. Дика болх барца цу бригаде белгалбаьнна ба Тисаев Султан, Азиев Салаудин, Шевченко Владимир, Каимов IабдулIазис, Саражов Iандарбек, Ибаева Совдат, Муцагов Идрис иштта кхыбараш а.

Иштта къахьегама доккхий толамаш доах Черченин Анатоле кулгалдеча плотникий бригадо. Цу бригаде болх беш пхи саг ва. Коммунистически къахьегама цIи яккхара яхье баьннаб уж. Смена норма 135—140 процент кхоачаш а еш юккъера лаьрхIача бетта производственни план 115—120 процент кхоачашъю цу бригада коллективо. Цхьацца - шишша къахьегама говзал а йолаш дика болх барца белгалбаьнна ба плотникаш Байсаров Рамзан, Романов Енакентий, Осколков Александр, иштта кхыбараш а.

Шурий-товарни ферма лаьрхIа гIишлош хьалъяь а йоахаш, цига «Елочка» яха доахан детта агрегат а оттаеш дерригa балхаш цхьоалагIча ноябре даь даха декхараш тIаийцад гIишлонхоша.

Хьайбашта доакъар кийчдара болх а Iалаьмате дика чакхбаьннаб. Хьайбашта хьакха езача аьла план 120 процент кхоачашъяьй. Планах 1500 тонн силос йолла езача 1800 тонн еллай.

ГIишлонхошта эша материалаш тIаяхьаш болх сихагIа баккхара къахьегаш технически кулгалдеш ва цу совхоза инженер Бузуртанов Юсупи, прораб Шинкевич Константини.

Б. КОСТОЕВ.

Хьайбашта Iана кхоачамболлаш доакъар хилийтара хьинаре къахьегаш ба Алхан-Чуртерча кормосовхоза къахьегамхой. Силоса хьажкIаш хьакхара план 2145 гектар йолча, 1931 гектар хьекха баьннаб уж хIанзале.

Силос йоллача къаьстта дика къахьег механизатор Цечоев Iаддал-Мажит керте волча 9-гIча агрегато. Норма ялх гектар йолча 10—12 гектар силос хьокх цун агрегато дийнахьа.

СУРТА ТIА: Цечоева агрегат силоса хьажкIаш хьокхаш йоалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сентябре чуийца яха хьажкIаш

ЦхьоалагIча октябре кхоачаш ерригa хьажкIаш чуийца яха гIерташ болх беш ба республика къахьегамхой. Колхозашкеи совхозашкеи цу гIулакха мел эшар долаш да — шортта хьажкIаш чуийю техника, кхоачам хиллал автотранспорт, нах. Эшар дикагIча тайпара болх вIаштIехьбаккхар, техниках мамогга дукхагIа пайда эцар мара дац.

10-ча сентябре кхаччалца республика боахамаша 68 эзар гектара тIара хьажкIаш чуийцай, из хул чуэца езарех 52 процент, цу даькъе ялатийна чуийцараш 8,5 эзар гектар.

Укх тIеххьарча пхе дийнахьа тIакхийттай 7,5 эзар гектар, ялата чуийца — 4 эзар гектар а кхеташ.

Дуккхача боахамаша дика леладу хьажкIаш чуэцара балхаш, толамца кхоачашду шоай декхараш.

Наурски района Ленина цIерахча, Сунженски района XIX-ча партсъезда, Шелковской района «Красный пахари» Кирова цIерахчеи, Курчалой района Ленина цIерахча, кхы дуккхача а колхозашкеи совхозашкеи 70 процентагара 90 процентага кхаччалца чуийца яьннай хьажкIаш.

Цхьабакъда, кхыча тайпара леладу уж балхаш Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен, Шелковской районий дукхагIа йолча колхозашеи совхозашеи. 23 процентагара 50 процентага кхаччалца мара чуийцаяц цига хьажкIаш. Уж Iалаьмате кIезига я! Цхьаккха дича ла мегаргдоацаш лохача темпащца лел цу боахамашка хьажкIаш чуэцара балхаш. Иштта болх бойя цхьоалагIча октябре хьажкIаш чуийца доврргдац вай.

Шелковской района «Октябра 12 шу» яхача колхозе чуэца езарех 25 процент мара чуийцаяц, Сунженски района Ленина цIерахча колхозе — 32 процент, хIанз а тIехьа аханел кIезигагIа мара хьажкIаш чуийцаяц «Шалинский», «Джалка», «Горец», «Красноармейский», «Назрановский» яхача совхозашка. Хетаргахьа, украински колхозхочо Н. Г. Загладас баь тIахьехам хьаллаьцабац цига.

Лакха лоаттаде деза ахархочун сий! Цудухьа соахка хинна гIалаташ нийслургдоацаш вIаштIехьбаккха беза болх. Шелал отталехьа ца йойташ чуийца яха еза ерригa а хьажкIаш.

Лоаццача хана хьажкIаш чуийца яхар, уж паччахьалкхенна дIаялара план кхоачашъяр — юртбоахама къахьегамхой сийлен декхар да.

10-ча сентябре кхаччалца хьажкIаш чуэцара

СВОДКА

(планага диллача процентащца)

Производственни управленеши районаши	Чуийцай	Пхе дийнахьа тIакхийтта (гектараш)
Наурски управлени	**78**	**784**
Надтеречни	100	—
Наурски	84	199
Шелковской	54	585
Грозненски управлени	**52**	**1960**
Грозненски	62	1249
Урус-Мартана	42	418
Ачхой-Мартана	39	279
Советски	13	14
Гудермесски управлени	**40**	**1516**
Гудермесски	67	437
Шаьла	41	559
Курчалой	38	235
Ведана	13	131
Ножай-Юрта	10	154
Сунженски управлени	**39**	**1982**
Сунженски	50	1076
г. МагIалбик	46	363
Наьсарен	23	498
Первомайски	10	45
Совнархоза совхозаш	**58**	**207**
«Скотооткорма» трест	**67**	**1049**

ДОШ КХОАЧАШДАЬД

Дика къахьег Ачхой - Мартана района Новосельский совхоза механизатораша. Вай республике дикагIа ялат хьийкъача совхозех цаI я из. Ахка йокъал йолаш лаьттадале а механизатораша 600 гектар долча кхай тIа дика хьажкIаш хьалкхеяьй. ХIара гIадама тIа шиъи кхоъи хьажкIа йоал.

Планах гектара тIара 30 центнер фуалъяьха хьажкIаш яха езача 50—60 центнер а йоаккхаш шоаш тIаийца декхараш тIеххоачащду совхоза механизатораша.

Гайдамиров Асхьаба кулгалду механизированни звено къахьегаш я 330 гектар долча кхай тIа. Къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб звеноцара нн. Терхов, Исаев, иштта кхыбараш а. ХIара гектара тIара цар чуэц 60 центнер фуалъяьха хьажкIаш.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,
агроном.

Болх юхабетта гIулакхаш

Цхьа эзар совгIа хьакха я тха ферме. ФуннагIа даь а царна дикагIа Iунал де гIерт тхо. Цкъаза чу ца долхаш денош а бийсаш а цига дIакхухь. Цудухьа хьакхарч тоаенна а унахцIена а я. Тхона хов укх шера оахош дIадахача шера денначул дуккха дукхагIа Даьхенна хьакхий дулх дIалургдолга. Цу гIулакхо дог гIоздоакх. Бакъда, хIара центнера мах мелаб хьежача дов тха гIаддахар.

Фу бахьан долаш лакхлу дулха мах? Цу гIулакха бехке я хьажкIаш йоаха зIамига машин а. Цец ма довлалаш: чIоагIа зе ду цу машиналго тха йоккхача фермана. Дукха ха я из тхона гаьна яьнна. Тхонеи цуннеи юкъера юкъ 5—6 километр я. Юрта пхьоаллена юхxе латт из. Дукха ха йов тхо цунна дIатIакхачалехьа.

Эггара хьалха колхоза правлене долх тхо хьажкIаш е мукх дIабахьа машин лаха. ТIаккха цунца юха ферме доагIа. Укхаза ялат хьалтIа а детте из машина латтача пхьоалле лоал машин. Оард. Цул тIехьагIа юха машина тIайотт оаха концентраташ. Иззал го баьккхачул тIехьагIа мара хьакхачац хьакхарчашта доакъар. Цу гIулакхо, цкъа летаь, ший ханнахьа хьайбашта доакъар дIакхачийтац, дукха ха зехьа йоаю; шозлагIа летаь къахьегама овсарле юхаетт, дулха килограммашта мах IотIабет.

Ферма коа дIаоттае из машин, яхаш дуккхаза дехар даьд оаха колхоза председателга нов. Бирюковга. Бакъда, цунна дIахазац тха дешаш.

Из базар лелаю оаха хица а. Цкъаза мала хий доацаш юс хьакхарч, из хьатIада транспорт ца хилар бахьан долаш. Кхай тIа болх беш воаллача трактористага дехар а дийя (тхоашта из вовзаш хилча) «гIулакха» хий дайт оаха цунга бешка чу. Бакъда, гаьна дала йиш яц цу гIулакха. Нагахь санна иштта мара тха балха уйла ца еш хуле кIезига пайда лургба оаха колхоза.

Н. ЯКУШОВА,
А. КАНАРЕВА,
МагIалбика зонерча «Кавказ» яхача колхоза йиълагIча бригадера хьакхарч лелаераш.

ЛиирхIар кхоачаш хиннад

Эггара хьалха хьажкIашта гIулакх де волавелар со 1960 шера. ХьалхагIа цу културацa кхы гIулакх хинна се ца хиларах, дика лоархIавацар со звенона керте отта.

Оаха цу шера гIулакх деш зIамига хьажкIий участок мара яцар. Ерригa 32 гектар яр из. Бакъда, болх дIаболабаьча хьалхарча дийнахьа денз тха звено берригa членаш цхьатарра хьинаре къахьегаш бар. Цудухьа лоаццача хана шозза-кхозза оасар де вIаштIехьдаьлар тха. Участок геттара цIена яр. Гурахьа дика хьийкъа хьажкIаш чуийцар оаха. ДIалаьрхIача хIара гектара тIара 86 центнер ялатий хилар.

Цу толамаша хьинар айдаь, дIахо йодача хана из културa дикагIа хьувкъаргйола, цунга дIабода мах лохлургбола наькъащ техка даьлар тхо. Цу хьакъехьа чIоагIа новкъостал дир тхона отделене агронома. МоллагIа эшача хIамах даиман гIулакх де кийча хулар из.

Цул тIехьа денача шера оаха механизированни звено вIашагI а елла 200 гектар хьажкIашта гIулакх дир. Цу шера оаха хьийга къа а зехьа довнзар. ХIара гектара тIара 49,6 центнер фуалъяьхача хьажкIий чуийцар. Дуккха лохбир хьажкIий центнерага дIабода мах. ДIалаьрхIача 1 соми 43 кепиги мара бацар из. Совхозе гIолла хинначул 2 соми 7 кепиги чухнахьа бар.

Цу толамаша гучадаьккхар лерттIа балха терко еш хилча хьалхашка оттадаь моллагIа декхар кхоачашде вIаштIехьдаргхилар.

ХIаьта укх шера оаха кхы а доккхий декхараш тIаийцад: 220 гектар йолча участках хIара гектара тIара 60 центнер фуалъяьхача хьажкIий чуэца.

Укх деношка хьажкIаш чуэца доладеннад тхо. Хьалхарча хьокхамашка хьежача тIаийца декхар тIеххоачашдергхиларах дог тийша да тхо. ХьажкIий хьувкъамга хьожаш хиннача комиссе районе а дикагIчарех лаьрхIай тха хьажкIаш.

Мишта вIаштIехьдаьннад тха уж хьажкIаш иштта дика кхее?

Оаха дерригa балхаш агротехнико яххача бесса даьд. Укх шерара хьажкIий хьувкъам лакха хилийтара духьа дIадахача шера денз къовсам лоаттабе доладелар тхо.

Хьалхxе а хьажкIаш дIаювргйола участок хьахержар. ХьажкIаш дIаюв лаьтта гурахьа аьхача пайдане доландаь оаха ка бола ялаташ чуийца даьлча кийчйир тхоай участок. Из дика ахара чIоагIа терко еш 27—30 сантиметр кIоарга аьхар дерригa лаьтта. Хьалха аьхача кIоаргача зябо вIаштIехьдоалийт лаьттанца дукхагIа тIоадал соцае, участок оасарах цIена хилийта.

Массайолча юрта боахама културашта санна чIоагIа эш хьажкIашта а моттигереи минеральнии удобренеш. Моттигера удобренеш оаха зяба кIал яхийтар, хIаьта минеральни удобренеш бIаьсти культиваци еча хана мара яхканзар. Цу гIулакха Iалаьмате чIоагIа новкъостал дир тхона совхоза агрономаша. Моттигера удобренеш хIара гектара тIа 12—15 тоннал кIезигах йоацаш ехкар оаха.

ХьажкIаш дика хьувкъаеча хана керттера декхар да царга дIабода мах махулла лохбар. Цудухьа, оаха дерригa гIулакх механизмашца ду. Органически удобренеш оаха кхо дIа-юха тувсаргаца ехкар, хIаьта минеральни удобренеш тукови сеялкаца.

ТIаккха мишта бир оаха болх дIахо йодача хана?

БIаьсти хьаьлар. Хьанна хов ахка мишта хургда — догIаш делхаргда е йокъал латтаргья. Цудухьа бIаьстан балхаш лаьттанцара тIоадал дIакъовларца дIадоладир оаха. Ерригача 220 гектара тIа эггара хьалха кхашка дIааравала йиш хилча макха баьккхар шин-кхаь дийнахьа.

Оасар — дIаювча културай чIоагIагIа вола моастагIа ва. Оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар хьажкIаш бокъонца цIенъяьча участка тIа мара дIаювргйоацаш дар. Из кхоачашде вIаштIехьдаргда даиман еча культивацеца, лущильникащца. Бакъда, хIара совъяьча обработка продукце мах лакхбу, цудухьа дукхагIа пайда лургболча бесса ду оаха дерригa балхаш. ХьажкIаш дIаелехьа ши обработка йир оаха лаьттанна. Уж хьажкIашта пайданеи оасара новкъеи хургйолча тайпара а йир. Оасар тIадоаллашехь массанахьа дIа а кхоачийташ хьалхара културa йир, хIаьта шоллагIа яр хьажкIаш дIаювча хана йир. Культиваци чакхйоаллашехь хьажкIаш дIае доладелар.

Эггара бехктокхамера ха я квадратно - гнездови хьисапе хьажкIаш дIаювр. Цунга хьежжа мара хургбац цар хьувкъам.

Тха звено механизатораш хьалхxе а чIоагIа кийчбир дика квадраташ хилийтара духьа. Ала деза, из гIулакх тха механизатораша къаьстта дика Iомадаь хилар. Цудухьа квадраташ дика хилар.

Лаьтта дIоахлушшехьа хьажкIаш дIае эттар тхо. 5-ча мая кхачалехь ерригa хьажкIаш дIайийна даьлар. Из болх Iалаьмате дика чакхбаьккхар тха звено механизатораша Астамиров Мухьдеи Садулаев Мусаси.

ХьажкIаш дIайийначул тIехьагIа уж тIаяларга хьежаш дагIа сатем боаца денош хьатIакхаьчар тхона, хIана аьлча дIа дика йийна яле а, фу дика хиннадале а, тIаьнна хьажкIаш мишта я хьажа безам бар тха. Бакъда, хьажкIаш тIаьнначул тIехьагIа тхона бIаргаяйра тай техача санна нийсача мугIарех цхьатарра хоза хьалтIаьнна из культура. Кхера дезаш хиннадацар тхо. ХьажкIашта лордаш техачул тIехьагIа агронома хьехамах хьалхара макха баьккхар оаха. Цу гIулакхо тIехьагIа хьажкIашта доал деча йоккха оатто йир тхона. ХIана аьлча, оасар соцадир, мугIарашта юкъе гIолла културa культиваци еш дукха аттагIа а дар механизатораштa.

ХьажкIаш тIаьнна 8—9 ди даьнначул тIехьагIа урагIеи пхорагIеи хьалхара культиваци йир. Из оаха шозза йир. КхоалагIа обработка минеральни удобрени ехкаш йир.

Квадраташ дика хилар бахьан долаш цхьаккха хьажкIа ца хоадаеш культиваци е вIаштIехьдаьлар тха. Цу гIулакхо торо хилийтар хьажкIаш нийлха ца хулийташ йоаггIача бесса уж тIаювлийта. Дерригa уж балхаш ханнахьа йистедахара шортта техника яр тхога.

ХIанз ерригa тха уйла дика хьийкъа хьажкIаш ханнахьеи ца йоаеши чуийца довлар я.

Со кIоаргга тешаш ва тха звенос шоай декхар Даьхенна хьалхашка кхоачашдергхиларах.

С. БАРАЕВ,
Урус-Мартана районерча «Горец» совхоза 4-ча отделене звеньевой.

Искусства цIей

Массехк ди хьалха афишаша хоам бир Грозне искусства цIей хургда, аьнна. Цунга чIоагIа сатувсаш бар грозненцаш. Нефтяникашта, болхлошта, вай интеллигенцена шоай говза искусство хьахьокха баьхкар Советски Союзе цIи хеза бола артисташ: иллиалархо А. Кривченя, конферансье М. Гаркави, киноактриса М. Ладынина, И. Набатов, С. Мартинсон, Московскии Ленинградскии эстрадай артисташ, Къилбаседа-ХIирий ансамбла группа, кхыбараш.

...8 сентябрь. Орджоникидзе цIерах йола стадион. Хоза кийчбенна, белаш гуллуш латт города къахьегамхой шоашта дукхача хана денз бовзача, безача артистий искусствага хьажа.

Искусства цIей дIадоладалалехьа тайп-тайпара спортивни къовсамаш хилар. Гулбеннарашта шоай низ, говзал дIахьокхар спортсменаша. Къовсамашка хьалхара моттиг яьккхарашта совгIаташ тийлар.

ЦIей хьадел вай мехка а цун доазонел дехьа а цIи хезача конферансье СССР-а халкъа артиста Михаил Гаркаве. «Марш коммунистов» яха илли даьккхар Къилбаседа-ХIирий ансамбла иллиалархой группас. Хьожачар раьза хинна тIаийцар композитора Гуржибекова даьккха «Садона шахтераш» яха иллии «КIантий» халхари.

Чоалхане а йоккха говзал, низ безаш а яр Московски эстрада артисташа Иванова Валентинаси Воробьев Евгенеи хьекха акробатически этюд.

— ХIанз илли аргда СССР-а халкъа артиста, паччахьалкхен Доккхача театра солиста А. Кривченя, — йоах конферансье М. Гаркаве. Иллиалархо сцена тIа ара а валалехь тIоараш детт ладувгIачар. Царна дика довзаш, дукха дезаш да гIорваьнна цIи хезача артиста доаха иллеш. Безаме тIаийцар цу сарахьа А. Кривченяс аьнна украинскии эрсийи халкъа иллеш а.

Стадионерча сцена тIа арайоал цхьатарра кхо йоI. Уж ба мссковски эстрада артисташ йижарий ШмелевгIар. Хоза оаз йолаш, дег чу дужаш даьккхар къонача артисташа композитора Печникова «Цхьан ханнара кхо йоIи» «Карнавальни бийса» яхача кино тIара «Танечка» яхеи иллеш.

Цул тIехьагIа кхычахьара хьабаьхкача артисташта, стадионе гулбеннарашта шоай говзал дIайовзийтар Нохч-ГIалгIай ансамбла халхара коллективо.

Кино дуккха ролаш ловзаяь, зрителашта дукха езаенна я СССР-а халкъа артистка Марина Ладынина. Сцена тIа М. Ладынина арайоал аьнна хезача чIоагIа гIадбаха тIоараш детт гулбеннараша.

— Доккха ираз да, — аьлар артистка, — шоана санна искусства лоархIам бе ховча, из дика йовзача нахаца болх бар. М. Ладынинас даьккхар композитора Ашкинаье яздаь «Дика илли», хIаьта «Кубански казакаш» яха фильме ше ловзаьча ролацара илли а.

Дег чу дужаш дар Нохч-ГIалгIай АССР-а заслуженни артистка, эстрада конкурса лауреата Татьянченко Нинас даьха эрсий халкъа иллеш. Иштта безаме тIаийцар РСФСР искусства заслуженни деятела Набатова Ильяй сатирически жанре даьха толамаш а.

«Халхара поэт» аьнна цIи дIаяха ва вай мехкахо Эсамбаев Махьмуд. Наха дукха деза цун халхараш! «Автомат» яха халхар дир гIорваьннача артиста.

Дуккха кино лайзав Даниил Сагал. Наха дукха деза из лайза «Советский Iаьдал бахьан долаш», «Юртара учитель» яхараш а кхыдараш а кино. Морякий денал, цар доттагIал, цар балха юкъе нийслу халонаш ювцаш да «Форда тIа барий моаршалла» яха кино. Цу кино ше ловзаьча рола цхьа дакъа хьекхар Д. Сагала.

КIоаргга чулоацам а болаш сакъердаме искусство хьекхар РСФСР заслуженни артиста С. Мартинсона, дукха ха йоаццаш Хельсинке фестивале дакъа лоацаш хиннача къонача иллиалархочо М. Магомаева, Г. Романова, кхычар а.

Искусства цIей мел хиннар дувца хала да. Хоза чакхдаьлар из. Тхо теш дIахо йодача хана а вай Грозне кхы дуккха а цIи хеза артисташ ухаргхиларах. ЧIоагIа пайдане а тIехьале йолаш а гIулакх да дуккха нах гуллуча моттигашка искусства цIей дар.

М. ХОЛОВ.

Сурта тIа: йижарий ШмелевгIар «Танечка» яха илли оалаш ба.

В. Юнцевича сурт.

Дешара шу доладеннад

Дерригача Советски бераша санна, ахканарча каникулех дика салаьIар Наурски территориально-производственни управлене чуйоагIача станицашкарча, юрташкарча, болхлой поселкашкарча школашка деша дагIача бераша. Пионерски лагерашка хиннаб, хьамсарча столице — Москве, Кавказа а Крыма а Iаьржача форда йистошка экскурсешка хиннаб. Даьхен хозача моттигашка походаш яьй, колхозий а совхозий а кхашка балхаш даьд царех дукхагIа бараша.

Дешар долалуча денга чIоагIа сатесса хьежаш дар бераш. ХьатIакхаьчар из. Хьалхара звонок матехха а, сийрда а йоккхий а йолча классашка чубаьлар 10 класс яккхара аттестаташ хьадаларга хьежараши, хIаьта укх шера хьалхара букварь бе деллараши. Маьлхе Iаьржденна, физически чIоагIденна, унахцIена долаш кердача низаца деша доладелар бераш.

Духхьал цхьан Надтеречни районе, 1263 бер хьалхарча классе деша денад укх шера цхьоалагIча сентябре.

Коммунистически партеи Советски правительстваи цахаддаш йоакхо яр бахьан долаш шерагара-шерага дукхагIа хулаш латт школаш, дикагIа хьех берашта, уж коммунистически кхетамца хьалкхеду. Масала укх тIеххьарча кхаь шера цхьан Наурски районе кхоъ керда школа хьаяьй. Цу школашка дешаш да колхозхойи совхоза болхлойи 1080 бер. Укх шера хьалъяь а яьха эксплуатаце дIалургья хIаране чу 520 моттиг йола, кхозза вIаштIара яь 2 школа.

Кердача дешара шера Шелковской районе болх беш я ерригаш а 60 школа, хIаьта хьайбаш леладерий берашта деша хьайийлай 9 интернат. Ленина цIерахча, «Червленский», «Коминтерн» колхозаша доллача хIаманца Iалашдеш да Червленнии, Гребенскойи, Ново-Троицкийи станицашкара кхаь интернате деша дагIа бераш.

Школай дешар вахарца дувзара бола хувцам хинначул тIехьагIа денз укхаза йоккха уйла тIайохийташ да бераш къахьегам бовзаш хьалкхедара школай вахарцара бувзам чIоагI-бар. Масала, Шелковской районерча 9-ча классашкара денз 11-ча классашка кхаччалца деша багIарашта хьехаргда механизаце, баьца дааршии комсаши лелаерий, хьайбаш леладерий говзалаш. Укхаза юрта боахама производстваи машиноведенеи балхаш хьехаш ба лакхера образовани а йоккха опыт а йола хьехархой. Царех я Семенова Анна Михайловна, Степанов Николай Васильевич, кхыбараш.

Наурски района Калиновски станице я юрта боахама механизаце номер 2 йола школа. Цу школера дикагIа бола мастераш шоай балха опыт дIалуш хургба Калиновски 11 шера дешара школе лакхьехьарча классашка деша багIарашта.

Липецки хьехархой опыт хьа а эцаш, творчески къахьегаш ба бархI шера дешача Алпатовски номер 8 йолча школа-интерната хьехархой. Цудухьа, дIадахача дешара шера 99,3 процент бераш дешарах кхеталга хилар цу школе. 150 дешархочоах аханел совгIа бараш дика а тIехдика а отметкаш йолаш бар. Укхаза я оборудованешца Iалаьмате дика кийчъяь слесарнии токарнии барзкъаш тега мастерскеш. Цига къахьегама урокаш телаш ба йоккха опыт йола хьехархой Цибулин Василий Григорьевич, Михайлова Евдокия Корнеевна, иштта кхыбараш.

Уж дерригаш а дика да, бакъда Наурски района 8-ча классашкара дешархой укх шера учебникаш доацаш-м бисаб. Чехкка уж районе хьадара оарцIагIъяла еза райпотребсоюза правлени.

Р. БОГДАНОВ.

Маца тоабергба болх

Сиха чакхдаьлар ахка. Гуйре хьатIакхаьчай. Цхьабакъда, из хьатIакхаьчайи й ховш-м вац Октябрьски района 56 участка домоуправляющи нов. Лукьянченко.

Цу участке бахача наха дуккхаза заявленеш язъяьй корпусашта юхера хий Iоуха турбаш, лагIаш, хин кранашта тIауха наьсаш тоаде, аьнна. Цхьабакъда, домоуправлене цу гIулакха даь бIаргагуш хIама-м дац.

Кастта хьакхоачаргда Iа. Цхьаккха а кран хий гIорадергдоацаш тоаяьяц. Нагахь санна догIа делхаш хилча хий долча кранаш тIа дIатIаваха йиш яц, гобаьккха хотта хул.

Уж балхаш укх шера хьалхарча кварталах де дезаш яр домоуправли. Дагадохаргдий - хьогI нов. Лукьянченкона 1962-ча шера йиълагIча квартале № 56 йолча участке е езаш йола ремонт е а, хIаьта цигарча цIеношка баха нах мишта бах хьажа ваха а?

И. ЛЮЛЯКИН.

Тарутино яхача юрто (Калужски область) боккха пайда белар 1812 шера хиннача тIема. М. И. Кутузова укхаза Москвера хьадоаладаьд эрсий эскараш, къилбаседе бода никъ наполеоновски эскарашта тешшаме дIакъайлаб цо. Юха духьала лата кийчлуш йоккхача тарутински аренашка кхаь кIира лаьттад эрсий эскараш.

1812 шера юхейисача чIоагIалений метте 1834 шера Тарутино яхача юрта бахача ахархоша дегIад доккха памятник.

1812 шера хиннача Даьхен тIема 150 шу дизарах юбилейна кийчлуча деношка Советски Союза масса моттигашкара эзараш экскурсанташ ух Тарутино яхача юрта.

Сурта тIа: 1812-ча шера памятник долча.

О. Кузьмина сурт. ТАСС фотохроника.

Салтечун денал

ХIа аьнна сабелгало йоаллашехьа, «гIовтта» аьнна зурма лекхар горниста. Альпинистий лакхера лагерь хьайра. ТеIIа эттача, шура санна кIайча дехка юкъера хьахезар салтий гIараш, аьшка таташ. Тхьамкий хьадж яьлар.

— Ма чIоагIа этта дохк да-кх ер а,—аьлар, когех «ланаш» дохкаш воаллача вокханна дIатIа а вийрза, шера белаш а йолаш волча цхьан лакхача дегIарча салтечо.

—Из-м хIанз духхьашха отташ дацар, — аьлар вокхо хьал а ца верзаш. Кердачарна новкъостал де водаре бакъахьа вар хьо.

— Из-м мегаргда...

ДIа а леста дIаволавелар салте. Цу сахьате дехко къайлаваьккхар из.

Массехк минут яьлча лагере сатийра. Тай техача санна, мугIарах а этта лоамашка бахар альпинисташ. Эггара хьалха вар рядовой Сапралиев Абукар.

Укх тайпара Iаьдал да альпинистий: дегIа низ кIезигагIа болаш вар хьалха воаккхаш. Цхьабакъда, хIанз из Iаьдал хувцанза даланзар. Геттара михьара баьнна хьекхача михо халла мара дIавахийтацар, дикка лоза а веш хьатIадеттар догIан тIадамаш. ДоагIIашехьа догIан тIадамех ша а беш, уж ша буртилгаш бар, маьхий Iетташ санна, юхьмараш лозаеш. Корта хьалъайбайтацар цар. Къаьстта а халагIа дар хьалха водачоа. Шоайла вIашагIа а бийза мугIарагIа болхача альпинисташта цу ханна эггара хьалха эттар Абукар.

Дуккхача хана денз илла тоIаденнача лай тIа гIолла ша лоацабеннабар. «Ланий» зIакараша а низткъа мара белгало йитацар цу тIа. Низкъала дар хIара ког ловза. Когаш зувзар. ХIамаш чуйоахка тIормеш деза дар. Каст-каста сеца дезаш хулар.

Цхьабакъда, цхьанна саго хало кодаеш цхьа дош алацар. Эскархой дегIамаш чIоагIденна, халонаш ла Iема хилар гора. Лоамаш тIа урагIа гIолга кхы а халагIа хилар. Лоаман тархеш тIа гIолла биъ когара аха дезаш хилар тIеххьара метраш йоахача хана. Ша биллача, лоаман ирача кхертIоша кулгаш тед. ПIелгаш тец. Цхьабакъда, альпинисташ юхабалац.

ХьалтIабаьлар. Лув - кхеро лоамашка доаржаду салтий «ура». Эзар саг лувш санна, лоамий аьлешка, довкъашка даржа а даьржа, тIеххьара а, дехкала чуийккхача санна, дайра из.

Лоам-керте дохк дац. Из лохехьа, теIаьча улл. БIарг ма кхоачча баьржа уллача боккхача форда йисте латташ санна хеталора. Шийна бIаргагуча Iаламан суртах чIоагIа сакъердалуш, дог гIоздаьнна латтар Сапралиев.

ЦIаьхха сагах бIаргкхийтар цун. ДегIа тIара нихь гIеттар, шийла хьацар техар. ТIехнахьа ша баьча лай тIа лайжа Iо а кхийтта, текхаш, пхо мо масса Iоийцача капитанах Ященкох бIаргкхийтар Абукара. Кара альпеншток (лоам тIа бувлача хана ца лувжийтар духьа альпинисташа лелабу аьшка мIараш а доахкаш бола кувжорг) йоацаш вар из: Iовежача хана караяьнна хила мегар из эпсара.

Ког-кулг дIа а гIортадаь соцавала моттиг яцар. Цхьан минута, мичара минута, секунд а ялалехьа лакхача бердах ахка гIоргволаш вар эпсар.

БIарга цIацкъам тохача юкъагIа ше ваь бера хана ваьха Экажкъонгий-Юрт духьал ера Абукара. Эггара хьалха укхаза васкет даьдар къаьнача дас БаIдалий Османа кхувш воагIача зIамигача сагага, ший воIага: вахар дезаш а дерригa вахар наьха духьа долаш а хилалахь. Укхаза тракторца болх беш волча хана лийстар цун уйлаш эскара гIулакх даргахьа, танкист хиларгахьа. Шийх сатте хинначул тIехьагIа ма Iи-мерза письмош дар цо укхазахьа ахийтараш. Ше гIулакх мишта ду, шийна дагадаьллар кастта кхоачашхургдолаш да, яхаш, кхаъ боахаш а ухийтар цо даьга письмош. ВоIа дагадоаллар фуд дика ховш вар къаьна шахтер Сапралиев Осман. «Вай Абукар дукха ца говш тIема танк лехкаш хургва», — яхаш уйлаш йора цо, хIаьта тIаккха, кулгаш вIашагIа а хьекхадеш, хозарг тIатохар:

— Вайбараш, гIалгIай кIантий а дIабайзача бакъахьа ба...

Кхоачашхургдолий-теш хьа дагалаьттар, Абукар? Хьалхашкахьа — бIарг ма кхоачча кIоарга аьли. Ахка ца водаш виса, чIоагIвала могаргдолийтеш хьона? Кхераме хIама да из, чIоагIа кхераме... Цхьа хIама ларзагIа доале, ахка а ваха, цицха хургда.

Командир ма вий юха ца а соцалуш из текха чуводар. Iалаьмате доккха денали хьисапи эш из кIалхара ваккхара. Лостаяь дIакхоссаш йола хIама санна, тоссавале ша тIа воалл Сапралиев. Капитана барзкъа лаьцар Абукара. ВIаши мархIа хьаьрча а болаш, шаьрача ша тIа юха совца а ца луш, бIарг ма кхоачча кIоаргача аьлегахьа текхаш чуболхар салтеи эпсари. ДогIа а увш йола тIаьда лай чоалпаш царна тIа а етташ, тIехьашкахьара тIахьекхаш лоаман бирса мух бар.

«Iалаьмате сиха тIакIалтIа а ваьнна, альпеншток чу ца техача яргьяц. Из ца дойя хIама хургдац. Из ца дойя...» — дег тIа дера Абукара. Цхьабакъда, тIакIалтIавала йиш яц — цун аьрда бе эпсар воалл. ХIаьта аьлена IотIакхача юхейисараш массехк метр мара яц.

ТIеххьара а Сапралиев тIакIалтIаваьлар. ХIанз деррига дозал пхьарса гола тIа дар цун. ТIемахочун аьрда бе тоIIадаь барзкъа а лаьца дIа ца хецаш эпсар воаллар, аьлпеншток бе йоалла лаьтта кулг урагIдахийтар. Маькареи буточа шах чугIоргйолаш чIоагIеи тоха еза из. Бакъда, цхьан кулгаца из де атта-м дацар.

Ма га, салте. СихагIа де Iайха дер! Цхьа секунд тIехьавоале хIама хургдац! Тоха... Воха а ца вохаш!.. Тешаме тоха.

Техар. ТIера ша боха а баь, кIоаргга лайла чуяхар альпеншток.

Хьаэца хIама дусаргдоацаш ераш ахка гIоргболча бердага дIакхача кхо метр мара йисаяцар берригa ший низ тIа а бахийта, капитан хецца не бера дIа а ца хецаш, Сапралиев юхасоцалуча хана.

— Баркал хилда хьона, доттагIа, доккха баркал, — аьлар Ященкос.

— Сендухьа ях Iа сона баркал, новкъост капитан?— аьлар Абукара, эхь хетащо цIий а венна. ТIаккха эпсар хьалха а ваьккха, лоам тIара IокIалвала волавелар из.

* * *

Валар а кхерам болаш доккха хIама цунна тIаэттача хана эпсар кIалхара воаккхаш къонахчали турпалали долаш хиларах ший юрта ха яккха цхьан юкъа цIаваха мукъа а луш, чIоагIа баркал аьлар гварде рядовойна Сапралиев Абукара.

Подполковник Л. БАБАЯН.

Сурта тIа: гIулакх тIехдика деш вола гварде рядовой А. Сапралиев.

(Н-ски даькъерча «Ленина байракх» яхача газета тIара).

Сакъердаме салеIар бераша

Укх аьхки дика салаьIар тха бераша. Нохч-ГIалгIайчен предприятейи организацейи болхлой а гIулакхерча наьха а кхойтта эзар совгIа бер дIаяхача сезонах салоIаш хиннад духхьал профсоюзий пионерски лагерашка. Цу тайппара тIеххкхоачашйир профсоюзий пионерски лагерашка берашка салаIийтара план. Дика а ший хан-ханнахьа а ахкана салаIара кампанеш дIакхихьар мехкдаьтта а химически а промышленноста, лакхехьарча школай а Iилмай а учрежденей болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюзий организацей бераша. Пионерски лагерашта юкъе кхетама болх дикагIа дIаоттабара йола конкурс вIашагIъеллаяр. Хьалхара моттиг яьккхар нов. Бычкова йоккхагIа йола пионервожати йолча просвещене болхлой лагера коллективо. Укхаза дика а сакъердаме а дукха гIулакхаш даьд берашта. ШоллагIа моттиг хьожайир «Дружба» яхача пионерски лагера коллективана.

Царна нийсса белгалдаха дезаш цхьадола лоархIамера кхоачамбоацараш а дар укхаза. Боахамий организацей цхьаболча кулгалхоша, масала, совнархоза кхачан промышленноста управлене 10 ди тIехьаяьккхар лагерий помешенешта е еза ремонт. Пионерий ахка дIадолалуш дукха кхоачамбоацараш нийсдалийтар юрта боахамеи заготовкайи болхлой а гIулакхерча наьха а профсоюза лагере. Укх шера нийсденна кхоачамбоацараш дага а лаьца тIадоагIача пионерски ахканга хIанзехьа а кийчъяла йолаеннай профсоюзийи боахамийи организацеш.

С. ЧУХАРЕНКО.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш

КХЕРАМЕРА ТИЙШАЧА БАЛХА БАРТ

Официальни визитах Франце президент де Голль ФРГ вахар да французскии малхбузенгерманскии реакционни кепа йоазоно дувца керттердар. Шоай низ макхоачча ходеш дувц буржуазни газеташа французски хьаша чIоагIа везвеш тIаийвар а цун сийна ю парадаш а, кертагIдоах истола тIа багIача хана де Голлаи Аденауэреи ду къамаьлаш «исторически» да, Франценеи Малхбузехьарча Германенеи юкъерча «тоама», «даиман долча доттагIлен» белгало я из а, яхаш, чIоагIа гIордаьккха дувц инаралеи канцлереи вIашагIкхетар.

Цу пропагандистски концертана лостам телараш шинна а мехка кулгалхой шоаш ба. Франко-германски «доттагIал» хIанз денз чIоагIеи цIаккха дохаргдоацаши да аьнна хетийта а гIерташ, шоайла хIиллана хоза хабараш дувц цар. Германски милитаристашцеи реваншисташцеи цхьана вIашагIкхетарах дега бокха тоам хиннача де Голла цкъа ше къамаьл деш дIакхайкадир: «ХIанз укх сахьате Бонне леладу гIулакхаш теркал деш йолча ерригача Франце, берригача наьха хьаькъалашка а дегашка а доттагIал совдувлаш хиларах дог тийша хила мегарда шо». ХIамах са ца кхеташ болча наха лаьрхIа ду из къамаьл вIалла а нийслуш дац бокъонца даращца. ХIанз дукха ха йоаццаш Франце ваха волаш Аденауэра ший бIаргашца шийна бIарга ма дайрий гIулакхаш, ишта а доацаш, духьала кхыча бесса хилар. Боннски канцлер Париже кхаьчача дийнахьа «Монд» яхача буржуазни газето вIалла шек вала хIама доацаш хьааьлар, тийшача балха германски милитаризмаца доалера гIозараш барта дахара политика французски халкъо мел могаю хьожилга да из укхаза вара маIан, аьнна. ХIаьта французски халкъо цунга гIулакхаш ше мадарра дIа а довзийтар. ГIадбахаи безамеи хиланзар Аденауэр тIаэцар, Бонна бIехача уйлан политика чIоаггIа харцахьа лоархIаш, Париж—Бонн хоттача «соана» хоадамболлаш халкъ духьал долаш хилар из. Французски лаьтта Гитлер тIавар шийна дицденна ца хилар а доттагIал хьалха а тувсаш боннски милитаристаша дувцача хабарех ше ца тешилга а къаьгга дика дIахайтар Франце общественносто къавеннача канцлерга.

Аденауэр Франце хинначул тIехьагIа баьннача шин бетта французски патриотий уйлаш хувцаенняц. Хозахета белгалдахац кIира цкъазза арадувлача парижски «Нуво кандида»: «ХьалхагIа а санна, тIемацеи оккупацеци Германи айхха ювзаенна хет французашта. Царна из иштта хеташ хиларо ши-шегIа боабу цунах бола тешам». Цу тайппара, французскии немецкии халкъашта юкъе «тоам» хилар да из, яхаш, де Голлаи Аденауэреи дувцараш, мадарра аьлча, Францеи Малхбузехьарча Германеи доалерча гIозараша бIехача уйлашца беш бола тIема-политически барт мара кхы хIама дац. Цу мехкий кулгалхоша вIалла къайла а хьоц шоаш вIашагIйоллаш йола франко-малхбузенгермански блок Советски Союзаи социалистически кхыча мехкаштеи духьал ерзаяь хилар. Малхбузенгермански газета «Дейче цейтунга» белгал мадаккхара, «дукхача ханна лаьрхIа йола коммунистически малхбоалехьарча блока духьалара шоаш цхьан лелаергйола политика кийчъеш ба» Франце президенти боннски канцлери.

«Европейски политически цхьоагIон» идея чIоагIа могаеш а «зIамигача Европа» кулгалделга шийга хила дезаш лерхIаш а ва французски президент, яхаш, кертагIдоах доазол дехьарча кепа йоазоно. Цхьабакъда, цу гIулакха хьалхле шийгара дIаялийта ловш-м боннски доалахой а бац. Гайна-ганза цкъа-м Францин тIехьашка тоттаргья, хIана аьлча, Европе оалал дара хьала тIа Малхбузехьара Германи оттаелга лерхIаш я Бонна политика. ХIаьта хIанзарчоа Аденауэреи цунна гонахьарча гIозарои мамогга шоашта пайда эц махулла германски милитаризм дийнъяра тIаерзаяь йола, французски правительства тIехье ца йовзаш йолча политиках.

Германски дош машара наькъаца лертIа доаладараи, хIаьта цун ларда тIа малхбузенгермански проблема къоастаяраи геттара духьалара политика лелаеш де Голль хиларах чIоагIа раьза хинна ба Боннера бараш. Укхаза иштта раьза ба малхбузенгермански тIемахой атомни герзашца бундесвер кийчъе гIерташ хилар хьаллоацаш французски президент хиларах а. Шоай доалахьара ядерни потенциал хьаяра гIулакха шин мехка юкъе айхха цхьоагIо хилара йолча тороний дош къайлагIарча переговорашка дувцаш хиларах тийша ба Боннера журналисташ.

ЧIоаггIа белгалдоалаш хIама да, «Европейски политически цхьоагIо» ювцача хана е де Голла е Аденауэра а вIалла Англи хьоахаяь ца хилар. КIийле йоацаш яц, Англи дакъа а йоацаш е лерхI из цхьоагIо, яхаш, малхбузенгермански кепа йоазоно еш йола вывод. «Вестфелише рундшау» яхача газето белгалдоах, хIанзарчоа ювцар алхха «шинне цхьоагIо» мара яц, хIаьта из «Европа политически вIашагIтохара» юхьиг дIайолае езар а я, яхаш.

Доазол дехьарча кепа йоазонех гучадоалаш махиллара, Франценеи ФРГ-неи доале латтарий переговорашка дукха терко еш да «Юкъарча рынкаца» дувзаденна дешаш. Цу дешашта а Англи теркал еш бац переговорий доакъашхой. Цу хьакъехьара цар уйла цаI я: нагахьа санна шоаш яххачоа английски правительство хьатIа ца йоагIе, «Европейски экономически цхьоагIонна» Англи юкъейита йиш яц. Ховш махиллара, британски содружества мехкашцара Англе торговли нийсъеш йола предпочтительни пошлинай система цо дIаяьккхача мара «Юкъарча рынкана» Англи дакъа яйта раьза яц Францин Малхбузехьара Германии. Имперски преференцей из система Англе дIаяьккхача британски содружество йоханза яргъяцар. Цунах хетта хьоахаде доагIа Макмиллани Аденауэри «турпалаш» а болаш хIанз дукха ха йоаццаш хинна скандальни гIулакх. Нагахьа санна Бонной Парижаи дIадехараштa из духьале еш хуле, «Юкъарча рынкана» дакъа яра хьакъехьарча переговорашка Малхбузехьарча Германе ше хьаллоацарг ма йий аьнна вIалла дагадоха а дезац Англена, аьнна, дIакхетавир боннски канцлера английски премьера посланена ше жоп луш. Лондонера барий чIоагIа дегаш маьлхара дихьар цу письмос, хIаьта из письмо къайладахьа а хьайзар уж. Цхьабакъда, письмо чулоацам гучабаланза бисанзар, тIаккха Лондони Бонни шоайла деша Iоттараш е яьлар. Макмиллана кхийтта «дипломатически тIоара» лаьрхIар цу гIулакхах английски кепа йоазоно. «ШоллагIча классах йолча европейски паччахьалкхен статус» я Англена кийчъяьр, яхаш, яздора цунах хетта «Дейли экспресс» яхача газето, из дош чIоагIа новкъа а долаш. Телевидене гIолла ше къамаьл деча хана Аденауэра хоам бир, хьае лерхIача малхбузеневропейски паччахьалкхений тIема-политически цхьоагIонна Англи юкъера дIаяккха лерхIаш я Малхбузехьара Германии Францин, аьнна. Парламенте дувцар цаIи, шийга, Аденауэрага, ухийтача письмош тIа дувцар кхыдари а долаш ва из, аьнна, бехке веш Макмиллана духьал а гIертар канцлер. Из харцдеш письмо дера Лондонера, цхьабакъда, боннски доалерча гIозараша из теркал даьдале тамаш-м я.

Цу бакъдараша тешал ду НАТО партнерашта юкъе чIоаггIа барт ийгIа хилара. Европейски гIулакхашта доал шийга хила дезаш а лерхIаш, Англе хьашташ вIалла теркалде ловш а яц Бонн. Бух соццаш дар аьлча, цунна-м Франце хьаштий а гунахь дац, хIаьта нагахьа санна хIанз боннски политикаш французски правительствана тоам бар дувцаш бале, тIабийрзза «доттагIал» дувцаш бале, цар из ду гаьнна кхувдаш дола шоай агрессивни гIулакхаш хьалхадахар духьа.

Европера лоаттам кхохкабеш, шийла тIом сихбеш, Германски Федеративни Республикерча милитаристски низий хьинар совдоаккхаш ба франко-малхбузенгермански бIехача уйланцара барт. «Франко-германски доттагIал цхьаннена а кхерам тувсаш дац», яхаш, Аденауэра дувцача шин юхьарча къамаьла могаргдац дунен общественность Iехае. Иштта мара кхы маькарло йолаш дац яхаш бувцача коммунистически кхерама духьал «сунт» тоха безам болаш а Францеи Малхбузехьарча Германеи кулгалхой хилар. Шинна мехка правительстваш вIашагIа а кхийтта, Советски Iаьдала духьалара тIема-политически гIулакхаш цхьан леладе гIертилга да дувцар.

Париж—Бонн яха «соа» — из вIашагIъелларашта шоашта кхераме авантюра я. Советски Союзана духьалъяьха йола уж тайпа «соанаши» «кхосабаргаши» цицха хулаш йохаш хилар бокъонца хьахьекхача исторе урокаш йицъялийтай, хьагучох, уж вIашагIъехкараша. Социализма мехкаш сов гоама хиларах тувлабеннача наьха мара, машареи прогрессаи моастагIий мара тарлургдац уж урокаш теркал ца е.

ХIаьта франко-германски доттагIленах дар аьлча, из Iалашде низ кхоачаргбараш алхха цу шин мехкара халкъаш шоаш мара дац.

Д. БОЧАРОВ, (ТАСС).

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре. Йоккха зал — **«Ваьча денца».** Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«Мадмаузель Нитуш».** Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Къайленгара дIоагIа».** Долалу: 9, 11, 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — **«Котовский».** Долалу: 9.30, 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» цIерахча кинотеатре.

Шера экран йола фильмаш — «ВорхI вешийна ворхI нускал». Долалу: 9, 1, 9. **«Балтийски сигле»** (1-гIа сери). Долалу: 5.15. **«Ваьча денца».** Долалу: 11, 3, 7.15.

Гор. Грозне, Краснофлотски улицагIа, 27, вахаш волча гражданина **Худяков** Григорий Гордеевича суде деннад гор. Грозне, Октябрьски районе, Лев Толстой улицагIа, 23, яхаш йола **Худякова** Мария Петровна шейитарах дола дош.

Дош дувцаргда г. Грозне, Октябрьски района халкъа суде.

Гор. Грозне, Февральски улицагIа, 52, яхаш йолча гражданка **Либерова** Лидия Александровнас суде деннад гор. Грозне, Кабардински улицагIа, 39, вахаш волча **Либеров** Юрий Константиновичагара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда гор. Грозне, Ленински района халкъа суде.

Гор. Грозне, Заводской улицагIа, 12, вахаш волча гражданина **Салов** Виктор Тихоновича суде деннад гор. Грозне, Заводской улицагIа, 15, яхаш йола **Салова** Лидия Васильевна шейитарах дола дош.

Дош дувцаргда Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15, **Телефонаш:** редактора вам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.
Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ00528. Заказ № 4825